

Mulighetene for helsesektoren i Bergensregionen

En kartlegging av aktører og mulighetene for en felles paraply

November 2023

Forord

Helsesektoren er en bærebjelke i samfunnet og bidrar til høy sysselsetting og verdiskaping. Innenfor helse har Bergensregionen et stort og omfattende behandlingstilbud bestående av offentlige, private-ideelle, og private organisasjoner, samt et stort forsknings- og kompetansemiljø. Det er betydelig mindre aktivitet og færre aktører innenfor helsenæringen. Ekspertgruppe Helse i Bergen Næringsråd har over tid sett et økende behov for en bedre forståelse av aktørbildet og en kartlegging av mulighetene for en felles paraply for alle aktørene.

På oppdrag fra Bergen Næringsråd har EY kartlagt omfanget av helsesektoren i Bergensregionen og sett på mulighetene for å bygge en felles paraply for aktørene. Rapporten trekker frem hvilke muligheter som finnes og peker på de viktigste utfordringene vi må håndtere dersom vi skal lykkes med en positiv utvikling i sektoren.

Vi vil takke Bergen Næringsråd, ekspertgruppe Helse, og alle de som har bidratt finansielt for et spennende oppdrag. Takk til alle som har bidratt inn mot rapporten med intervju, innspill og tilbakemeldinger.

11/2023

Marthe Reinkind
Anders Bjerga
Hanna Braut

Takk til de som har bidratt med å finansiere
prosjektet:

FARVATN

ATEA

Nøkkeltall fra rapporten

6

kommuner

8 %

av Norges befolkning

48 000

sysselsatte innen helse- og omsorgstjenester

33 mrd.

i årlige helseutgifter

32

selskaper innen helsenæring

6

investormiljøer

Oppsummering (1/2)

Helsesektoren i Bergensregionen: mange aktører, sterke på forskning og innovasjon, mye kompetanse, men suksesshistoriene når ikke ut

Bergensregionen har en stor og velfungerende helsesektor som sysselsetter en betydelig andel av befolkningen. Sektoren omfatter blant annet et bredt spekter av aktører (figur):

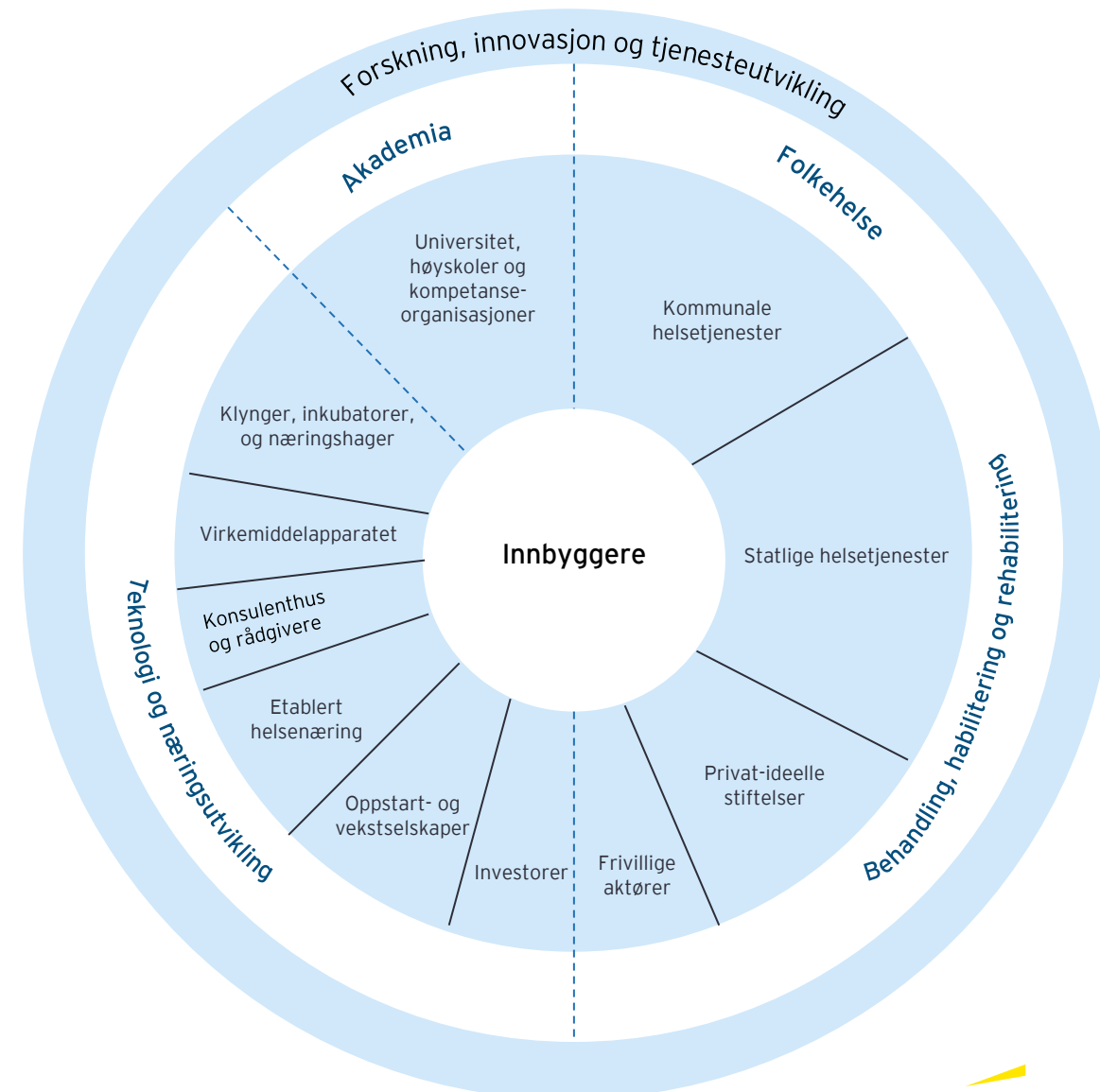
- Offentlige helseforetak, sykehus, kommuner, forskningsinstitusjoner, universiteter, private-ideelle stiftelser, bedrifter, og frivillige organisasjoner
- Flere ledende forskningsmiljøer
- Et velutviklet miljø av kunnskapsklynger, næringsklynger, inkubatorer, og investormiljøer

Regionen har mange styrker. Verdensledende forskning trekkes frem som én betydelig konkurransefordel. Det er imidlertid viktig at aktørene arbeider bedre med å kommunisere hva de er god på og hvilke gevinster som kan realiseres dersom de ulike aktørene samarbeider i større grad.

Store ambisjoner, og en gradvis vekst i helsenæringen, men fortsatt er det langt igjen til det utgjør en stor næring for regionen

Verdensmarkedet for helsetjenester, varer, og teknologi er enormt. Helsenæringen utgjør fortsatt en svært liten del av næringslivet i regionen. Selv om det har vært en gradvis økning i både antall selskaper og deres omsetning de siste 8 årene, er det få av disse som har lyktes i å ta betydelige markedsandeler utenfor Norge. Videre trekker respondentene frem at vi fortsatt, i for stor grad, arbeider i siloer og har for lite samarbeid og samhandling på tvers av aktørgruppene.

Bergensregionen har et bredt spekter av aktører som leverer tjenester til innbyggerne

Trykk på aktørgruppen for å komme til detaljsiden

Oppsummering (2/2)

Helsesektoren står ovenfor omfattende samfunnsendringer

Innen kort tid må vi re-designe måten vi leverer helsetjenester på. Vi må bytte gir for å sikre en bærekraftig helsesektor i årene fremover. Dette vil kreve et felles samarbeid og samspill mellom offentlige og private aktører.

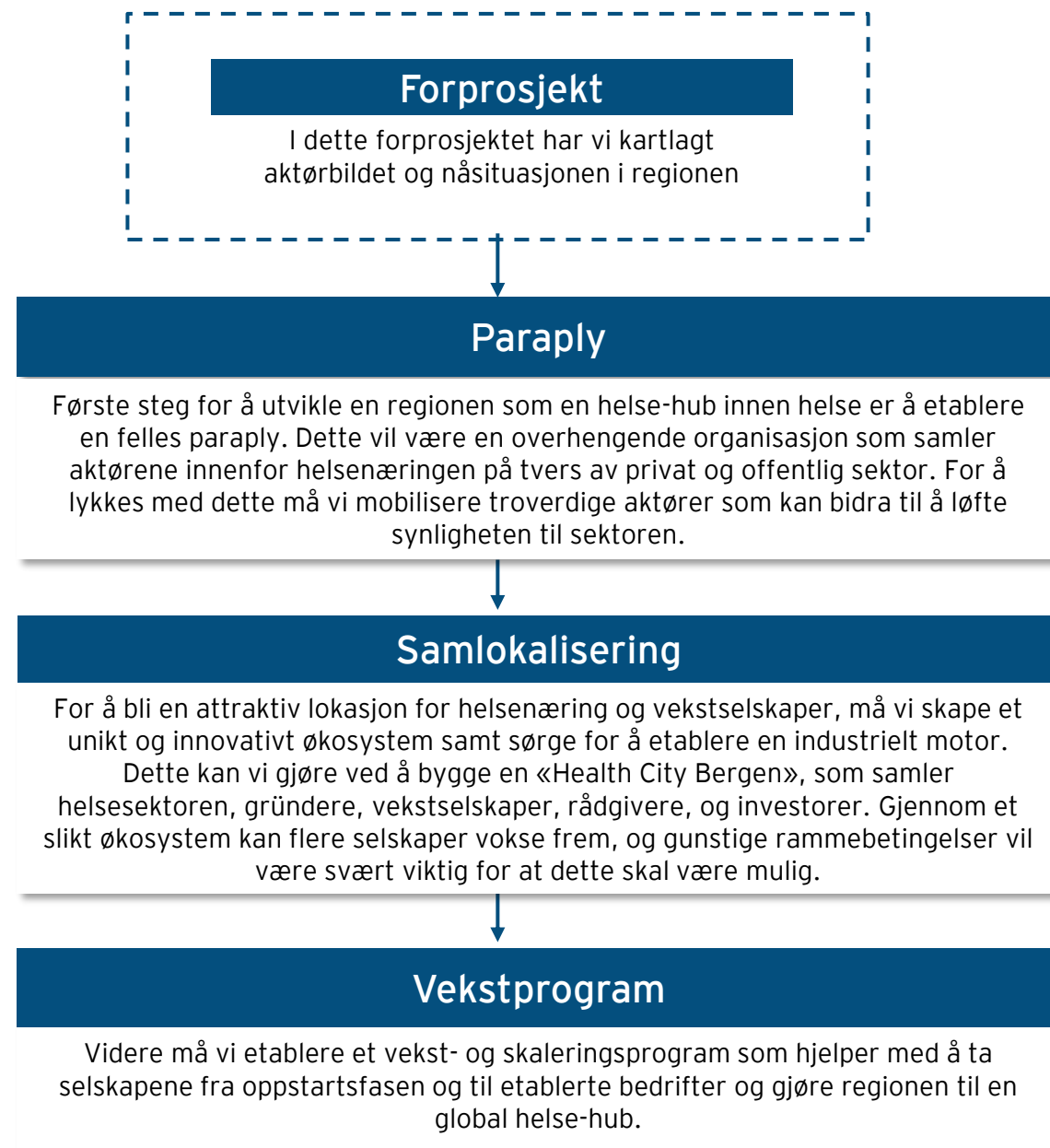
Dersom vi griper sjansen nå kan det gi stor verdiskaping og mange arbeidsplasser i regionen. Men vi har dårlig tid: arbeidet med å utvikle regionen til en attraktiv lokasjon for å både satse, investere, og vokse i, må starte nå.

Store muligheter for å bygge helsenæring og en global helse-hub, men vi ligger ikke først i løypen

Gitt forutsetningene og de naturlige konkurransefortrinnene til regionen, tegner det seg et bilde av et stort potensiale for å bygge mer helsenæring. Men mange av selskapene innen helse har lange utviklingsløp og salgssykluser som gjør at vi allerede er sent ute dersom de neste store vekstselskapene skal oppstå og utvikles i Bergensregionen. Samtidig er vi i en global konkurranse og andre byer og regioner har allerede begynt investeringene og satsingen.

Skal vi lykkes med en satsning må vi sørge for gode rammevilkår, få frem en industriell «motor», og en felles strategisk satsning

En vellykket satsning fordrer at vi får til en kulturendring, der kommersialisering innenfor helse blir sett på som positivt. Samtidig er det behov for et løft av rammebetingelsene og en styrking av kompetanse for å ta selskaper fra startup til scaleup. For å lykkes er det kritisk at vi får frem ett eller to industrielle «motorer» som kan skape ringvirkninger og samtidig stimulere andre til å lykkes. Tre hovedsteg gir et utgangspunkt for det videre arbeidet med å bygge mer helsenæring: på kort sikt må det etableres en paraply, på mellomlang og lang sikt må vi samles for å skape en attraktiv helse-hub.

INNHOOLD

1

Introduksjon

2

Bakgrunn og
samfunnsforhold

3

Helseøkosystem

4

Dagens situasjon
for helsesektoren i
Bergensregionen

5

Hvorfor lykkes vi
ikke med å utvikle
mer helsenæring?

6

Hvordan skal vi
lykkes?

7

Hva nå? Neste steg

8

Appendix

1

Introduksjon

Tilbake til kapitteloversikt

Formålet med kartleggingen har vært å skape en felles paraply for helsesektoren som kan bidra til økt synlighet, innovasjon og næringsutvikling i Bergensregionen

1

Involvere aktørene

Helsesektoren er kompleks og består av et aktørbilde sammensatt av statlig og kommunale foretak, ideelle stiftelser, etablerte- og oppstartsbedrifter. For å sikre en bred involvering har vi invitert aktørene til å komme med innspill og synspunkter for å sikre en felles forståelse for den ønskede retningen og utviklingen.

2

Beskrive nåsituasjonen

Nåsituasjonen legger grunnlaget for hvordan vi skal jobbe videre. Kartleggingen har fokusert på å belyse områder hvor vi i dag har styrker som vi kan spille videre på.

3

Identifisere hvordan vi kan lykkes fremover

Gjennom innspill og engasjement fra en stor bredde av helsesektoren og tilknyttede aktører har vi beskrevet mulighetene for helsenæring i Bergensregionen.

4

Belyse mulighetene for en felles paraply

Utvikling av en paraply for aktørene i Bergensregionen har som mål å skape en bedre forståelse av sektoren, belyse mulighetene og sikre et løft for helsenæringen.

Prosjektet baserer seg på en bred involvering av aktører i helsesektoren

Datainnsamling og metodikk

Datainnsamlingen har bestått av dybdeintervjuer, spørreundersøkelse, innspill fra gjennomført workshop, dialog med aktører i sektoren, samt statistikk og data fra EYs egen database. Et viktig fokus i prosjektet har vært å inkludere aktører fra hele helseøkosystemet. Det er derfor gjort dybdeintervju av representanter fra ulike deler av helsesektoren. Dette har vært viktig for å sikre at flest mulig perspektiver fanges opp innenfor de ulike temaene. Også i innsamlingen av kvantitative data har det vært viktig med god kommunikasjon og innspill fra de ulike interessegruppene, organisasjonene og aktørene.

26 dybdeintervjuer gjennomført

44 svar på utsendt spørreundersøkelse

34 deltakere på workshop

Innsamling og analyse av næringsdata

En rekke aktører har vært involvert i å samskape mulighetsrommet og visjonen for regionen

	Jon Helge Andersen		Kjerstin Fyllingen		Janiche Merete Buanes Heltne
	Berit Angelskår Silje Mæland		Jørn-Henning Theis		Jon Harald Kaspersen
	Endre Valdersnes		Alf Henrik Andreassen Hege Rob Moi		Thomas Lie Omdahl
	Kjell Wolff		Monica Wammen Nortvedt		Borghild Midttun
	Sverre Simen Hov Paulina Sanicka		Hans-Christian Åsheim Line Louise Røen		Åslaug Tertnes
	Lene Lunde		Pål Hafstad Thorsen		Tone Skår
	Torleif Markussen Lunde Maija Slaidina		Tone Hartvedt		Jonny Klemetsen
	Kristin Odfjell		Herdis Moldøyen		Kjersti Eide Drivenes
	Ingvald Grindheim		Joacim Holter		Bettina Sandgathe Husebø Karsten Specht
	Ingrid Beyer		Dagfinn Hallseth (Neo Consulting)		Espen Rostrup Kari Øritsland
					Kari Laupsa Helvik

2

Bakgrunn og samfunnsforhold

Tilbake til kapitteloversikt

Vi står ovenfor en «perfekt storm» som vil prege samfunnet i årene fremover, og helsesektoren blir sterkt påvirket

Eldrebølge

En økende andel eldre vil sette press på helsesektoren, med behov for flere omsorgstjenester og ressurser. Samtidig går utviklingen mot at vi blir færre i arbeidsfør alder per pensjonist [1].

Klimaendringer

Klimaendringer kan føre til både direkte og indirekte effekter på helsen vår. Blant annet økte helseproblemer som følge av ekstreme værhendelser, bredere spredning av smittsomme sykdommer, samt negative effekter på psykisk helse [2].

Dyrtid - mindre handlingsrom

Økende priser på nødvendige varer og tjenester rammer samfunnet og befolkningen på mange plan [3]. Kutt i budsjetter kan føre til økt fokus på operasjonelle oppgaver og mindre innsats på innovasjon og utvikling.

Økt grad av ulikhet

Lav sosioøkonomisk status gir større risiko for dårlig helse [4]. Økende ulikhet kan føre til dårligere helse for marginaliserte samfunnsgrupper.

Ressurskonkurransen

Kampen om arbeidskraften er stor, og innen helse- og omsorg er det beregnet at man mangler over 13 000 arbeidstakere [5]. Videre trekkes næringer innen energiomstilling, sirkulærøkonomi og klimatilpasning frem som attraktive og fremtidens næringer.

Tilgang på kompetanse

Økende mangel på helsepersonell kan begrense tilgjengeligheten av helsetjenester, spesielt i underbetjente områder, og påvirker samtidig kvaliteten på omsorg som tilbys [6]

Kilde: [1] SSB (2023) Eldrebølgen skaper stor usikkerhet for helsesektoren. [2] FHI (2022) Folkehelse rapporten - Helsetilstanden i Norge. [3] Christian Poppe og Elaine Kempson: Dyrtid 4: Det er ikke over ennå. Husholdenes økonomiske trygghet i august 2023. SIFO-rapport nr. 11-2023. [4] Helsedirektoratet (2018) Sosial ulikhet påvirker helse. [5] NAV (2023) Bedriftsundersøkelsen 2023: Fortsatt stor mangel på arbeidskraft. [6] Menon (2022) Teknologi og innovasjon i helse- og omsorgssektoren - muligheter og barrierer.

Eldrebølgen fører til store utfordringer, som vil merkes mest i utkantstrøkene

På landsbasis vil vi få:

Flere eldre

I 2050 vil ha 50% flere over 70 år enn vi har i dag [1, 2].

Færre i arbeidfør alder

Forholdet mellom antallet personer i arbeidfør alder og pensjonister vil endre seg betydelig innen 2050. I dag er det fem personer i arbeidfør alder per pensjonist, men det er forventet at dette tallet vil reduseres til mindre enn tre i 2050.

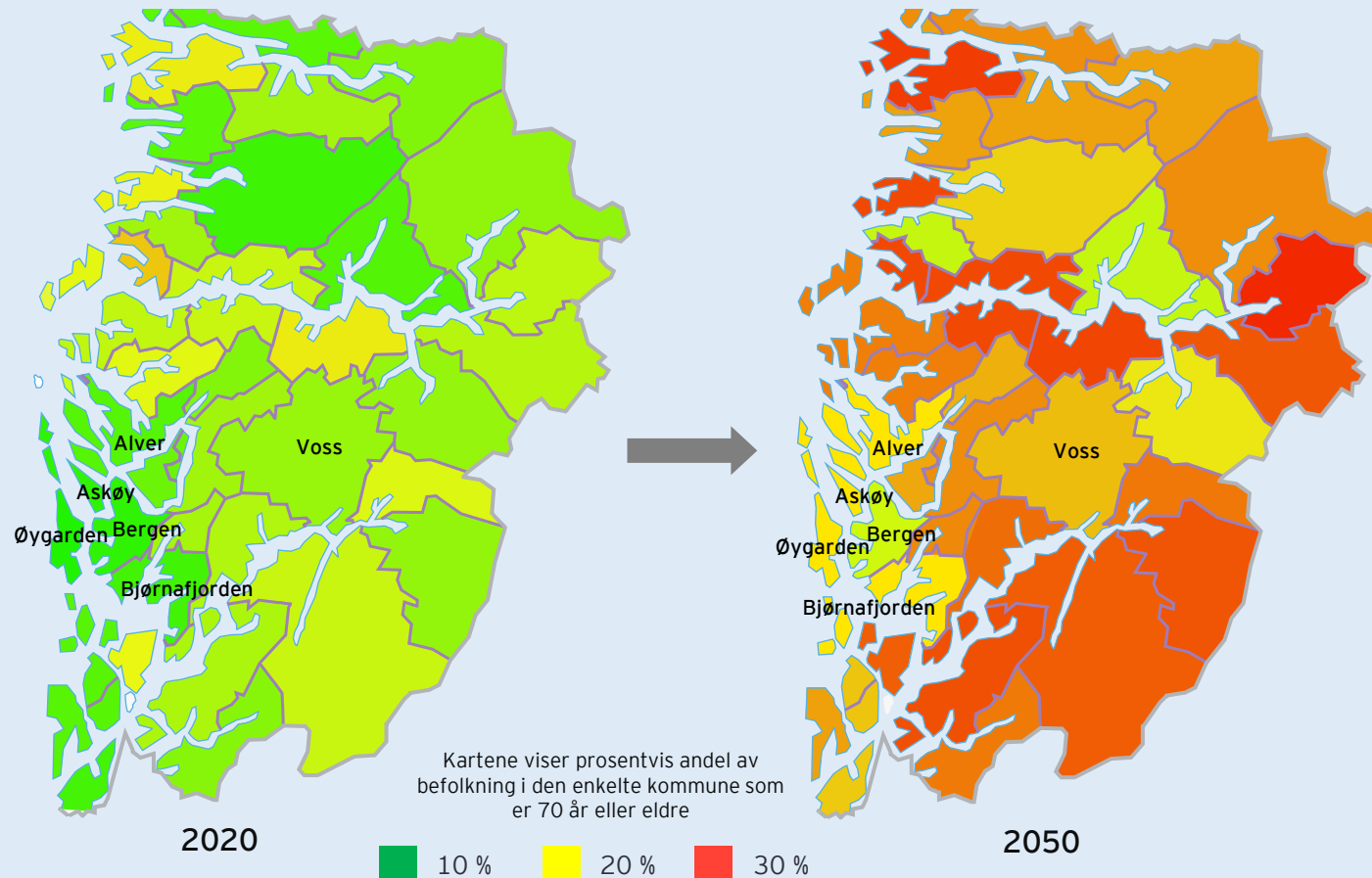

Høyere kostnad

Personer over 70 år vil utgjøre 19 % av befolkningen, men vil bruke ~49 % av helsekostnadene [2].

Kilde: [1] SSB (2020) Befolkningsframskrivninger for kommunene, 2020-2050.
[2] EY (2022) Business Case for sharing of Nordic health data.

De demografiske endringene vil merkes mest i utkantstrøkene, hvor den prosentvise andelen over 70 år vil øke mest

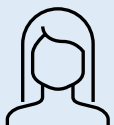

Samtidig som vi blir flere eldre er det en økning i psykiske lidelser hos unge, og stadig flere som lever med en eller flere kroniske sykdommer og/eller demens

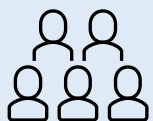
Flere lever lengre med en eller flere kroniske sykdommer.

Dette gjelder sykdommer som diabetes, kols, muskel- og skjelettsykdommer og hjerte- og karsykdommer.

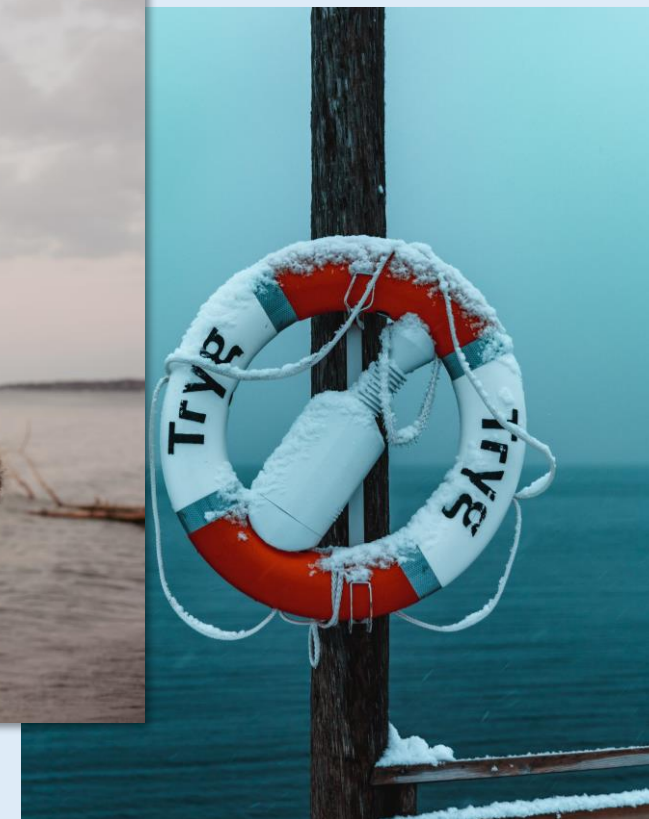
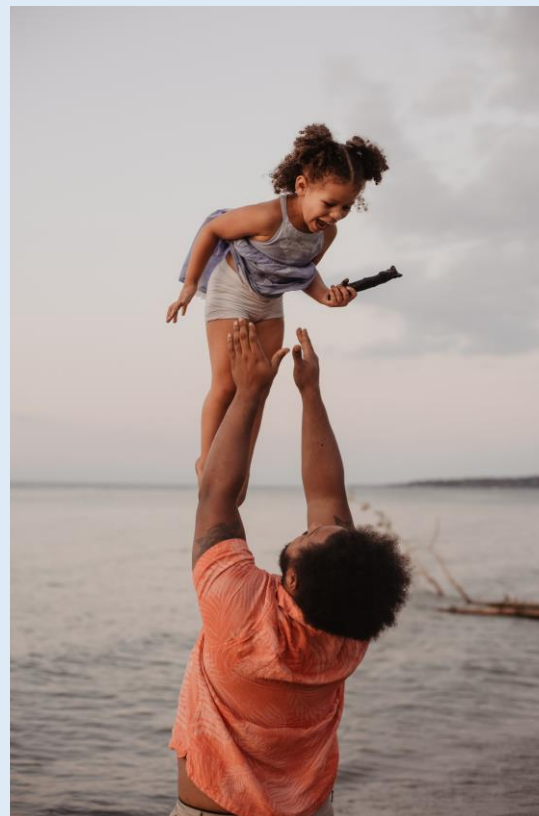
Økt forekomst av psykiske lidelser.

Antallet mennesker som lever med psykiske lidelser har hatt en markant økning de siste årene. Psykiske lidelser har i mange tilfeller et langvarig behandlingsløp, og oppstår ofte i ung alder. Ifølge FHI har andelen barn og unge som får en psykisk diagnose hos spesialisthelsetjenesten økt de ti siste årene.

Antallet mennesker som lever med demens øker.

I Norge lever i dag mellom 80 000 og 100 000 personer med demens. Ifølge FHI, vil økningen i forventet levealder i Norge bidra til at antall personer som lever med demens vil dobles fra 2015 til 2050, forutsatt at aldersspesifikk forekomst ikke forandrer seg.

Kilde: FHI: Folkehelse rapporten: Helsetilstanden i Norge 2018, Psykiske plager og lidelser hos barn og unge - FHI

Overordnede rammebetingelser både påvirker og gir føringer for helsesektoren

Helsesektoren påvirkes av en rekke overordnede faktorer og betingelser, som lovgivning og regulering, finansiering, politiske bestemmelser og tilgang på riktig kompetanse, utstyr og teknologi. Både offentlig og privat helsesektor blir påvirket av endringer i rammebetingelsene, men på ulikt vis.

For det offentlige, er finansiering og tilgang på kvalifisert helsepersonell avgjørende. Fra 2021 til 2022 hadde sykepleierutdanningen nasjonalt en nedgang i søkertall på 20 %. Denne nedgangen fortsatte fra 2022 til 2023, med en ytterligere nedgang i søkertall på 10,4 % [2]. Videre er det en økende bekymring og utfordring at sykepleiere slutter i jobbene. Ifølge SSBs rapport «Arbeidsmarkedet for helsepersonell fram mot 2040» vil Norge ha behov for over 100 000 sykepleierårsverk i 2040 [2].

Privat helsenæring påvirkes i større grad av rammebetingelser som tilgang på infrastruktur, skattepolitikk og tilgang på næringsareal. Mange selskaper innenfor helsenæringen er også indirekte påvirket av loven for offentlige anskaffelser. Flere av rammebetingelsene helsesektoren forholder seg til er gitt på nasjonalt nivå, men det finnes også regionale forskjeller i rammebetingelser.

Hvilken rolle skal det offentlige helsevesenet spille?

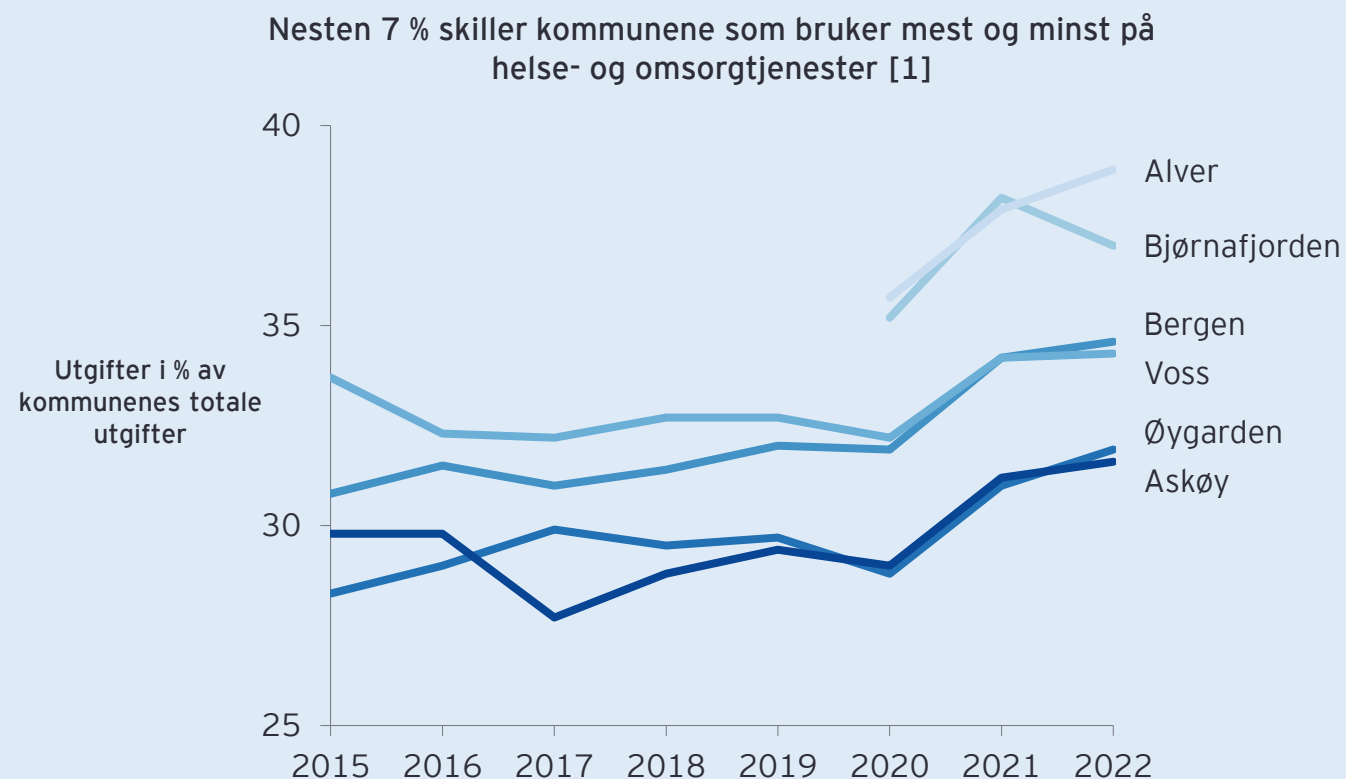
Dersom dagens utviklingstrekk fortsetter, vil det offentlige helsevesenet ikke kunne ta unna alle arbeidsoppgavene [1]. For å redusere det stadig økende presset på det offentlige helsevesenet, kan det i bli viktig å ta diskusjonen om hva som er det offentlige helsevesenets ansvar, og hvilket ansvar man på individnivå har for egen helse.

*«Et nytt perspektiv kan være at ikke alt som omhandler helse må gå gjennom det offentlige»
- Respondent*

Kilde: [1] NOU (2023). Tid for handling. Personellet i en bærekraftig helse-og omsorgstjeneste.

Kostnadene til helse- og omsorgstjenestene øker i alle kommuner i regionen, og det er store forskjeller mellom de som bruker mest og minst

Ettersom kommunenes utgifter til helse- og omsorgstjenester fortsetter øke, mens andelen i arbeidsfør alder reduseres, vil det kreve tøffere prioriteringer i årene fremover. Samtidig har det vært en utvikling over tid at det er en sterke vekst i årsverk i kommunene enn i spesialisthelsetjenestene [2].

“ Som følge av omstillingsarbeid og reformer, blant annet samhandlingsreformen som ble iverksatt fra 2012, har kommunene fått ansvar for flere brukergrupper og er blitt tilført mer faglig krevende oppgaver. Pasienter skrives tidligere ut fra spesialisthelsetjenesten for videre behandling og oppfølging i kommunen. Mange sykdommer og kirurgiske inngrep som tidligere krevde lang liggetid på sykehus, følges nå opp poliklinisk. Pasientene er dermed under kommunenes ansvar i en større andel av tiden, enten hjemme eller i en helse- og omsorgsinstitusjon.

NOU. (2023). Tid for handling. Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste.

Kilde: [1] SSB (2023) Tabell 12362. [2] NOU. (2023). Tid for handling. Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste.

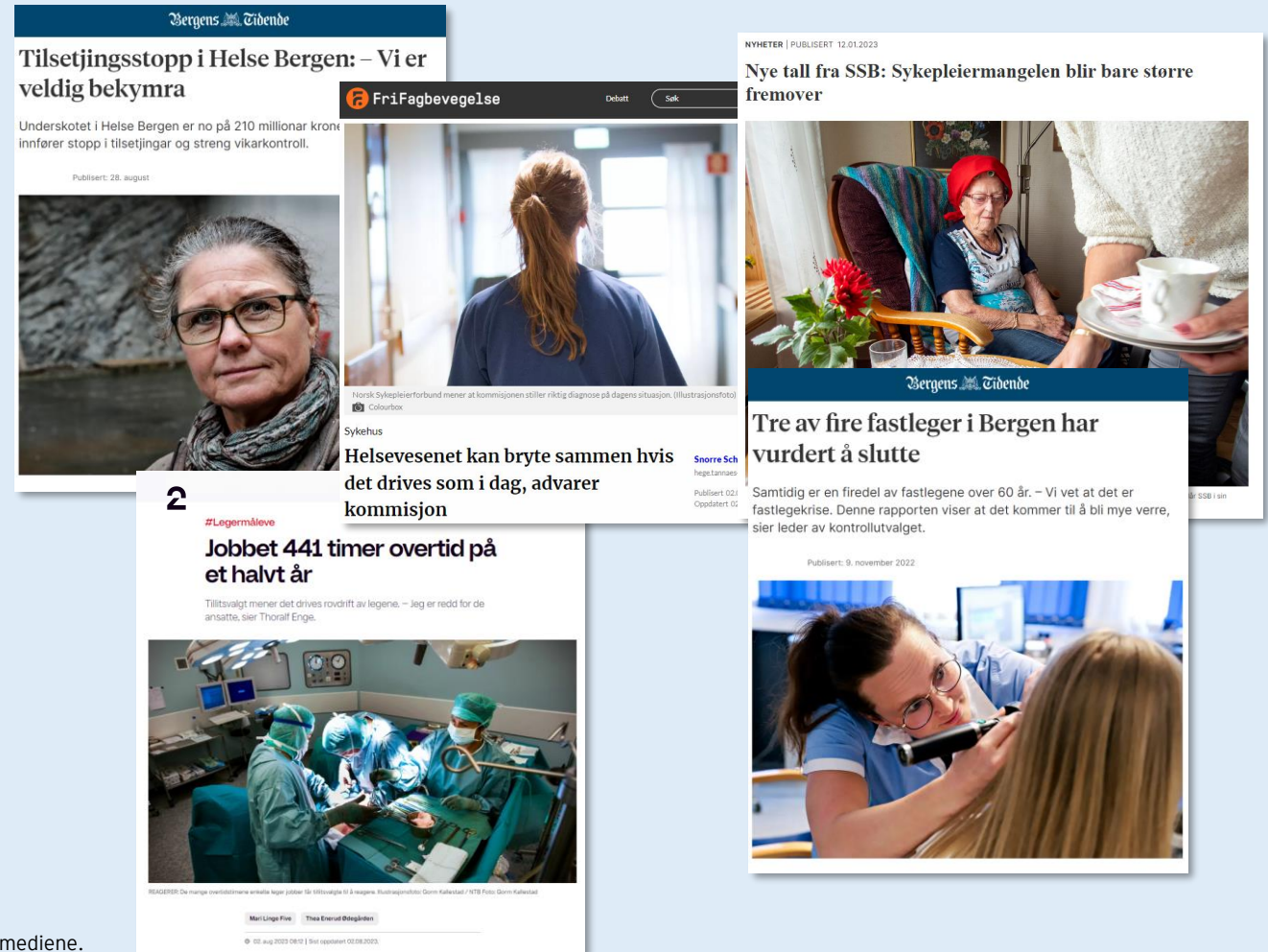
Helsesektoren er preget av flere negative enn positive medieoppslag, dette påvirker omdømme på kort og lang sikt

Utfordringer og negativitet i fokus - mulighetene belyses ikke

Mediebildet rundt helsesektoren er i stor grad preget av negative oppslag og belysning av utfordringene fremfor å trekke frem mulighetene. Personlige pasienthistorier blir stadig viktigere i deknningen av helsesektoren [1]. Videre gjør fokus på utfordringer som sykepleiermangel, uansvarlig drift og dårlige lønninger, at sektorens evne til å tiltrekke seg dyktig arbeidskraft kan svekkes på sikt.

Den langsiktige effekten av mediebildet

Samlet kan den store andelen negative omtaler av helsesektoren, på lenger sikt, bidra til en nedgang i antall søkere til helserettede utdanninger, en svekket tilgang på arbeidskraft og lavere produktivitet. Disse effektene er svært uheldige, da presset på helsesektoren er spådd en betydelig økning i årene fremover.

Kilde: [1] Thorbjørnsrud, K., & Figenschou, T. U. (2021). Helse, medier og makt: Kommunikasjonsregimer i mediene.

Samtidig representerer sektoren en stor mulighet for å skape nye arbeidsplasser, skatte- og eksportinntekter

Helsenæringen ble i starten av 2023 utpekt av regjeringen som den neste nasjonale eksportsatsningen innenfor «Hele Norge eksporterer».

Eksportreformen har som mål å øke norsk eksport til utlandet gjennom samarbeid mellom myndigheter, næringsliv og virkemiddelapparatet. En økt satsning innen næringen vil tilrettelegge for bedre helse- og omsorgstjenester.

Helse er en grønn næring

Helsenæringen er av regjeringen definert som en grønn lavutslippsindustri. Å utvikle og eksportere mer helsenæring vil derfor bidra til at samfunnet oppfyller flere av FNs bærekraftsmål.

Regjeringen.no

Tema ▼ Dokument ▼ Aktuelt ▼ Departement ▼ Re

Forsiden • Aktuelt ▼ • Pressemeldinger

Helsenæring valgt som neste nasjonale eksportfremmesatsing

Pressemelding | Dato: 02.06.2023

Næringsministeren og helse- og omsorgsministeren annonserer i dag at helsenæringen blir den fjerde nasjonale eksportfremmesatsingen under «Hele Norge eksporterer». Valget av helsenæring som prioritert sektor for en nasjonal eksportsatsing kommer etter en anbefaling fra Nasjonalt eksportråd.

– Den norske helsenæringen hadde i 2021 en samlet omsetning på 65 mrd. kroner. Av dette var rundt 22 mrd. kroner inntekter fra eksport. Næringen skaper rundt 11 000 arbeidsplasser i hele Norge, og har viktig rolle å spille for målet om å øke norsk eksport utenom olje og gass med 50 prosent innen 2030, sier næringsminister Jan Christian Vestre.

HELE NORGE EKSPORTERER

«Hele Norge eksporterer» Hva er Hele Norge eksporterer? Gode innspill fra hele landet

Sammen skal vi øke eksporten utenom olje og gass med 50 prosent innen 2030!

fjerde nasjonale eksportfremmesatsing

Storsatsing på norsk maritim eksport

Eksportsatsing på design- og ferdigvare

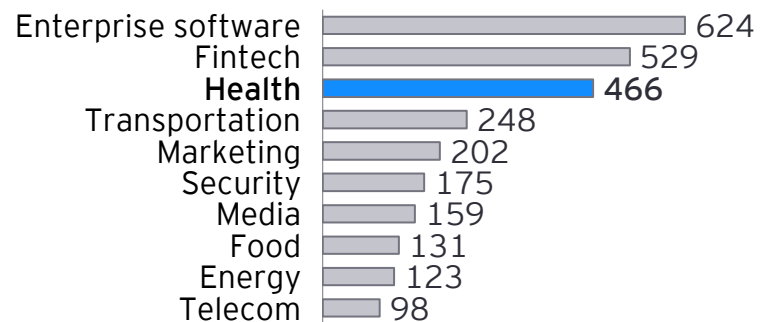
Anbefaler tre nye Eksportsatsing på havvind Om Nasjonalt eksport

Det er et stort eksportpotensiale for løsninger til helsesektoren

Helsenæringen er global – det er derfor store muligheter for å skape nye raketter som kan bidra med betydelige ringvirkninger i samfunnet.

Globale enhjørninger*

*Bedrifter som raskt vokser til en verdi på mer enn en milliard amerikanske dollar

Kilde: Dealroom (September 2023)

Helseindustrien i Bergen eksporterte i 2021 for mindre enn 100 millioner kroner, mens Norge for øvrig eksporterte for 27,2 milliarder kroner.

Potensialet i dette markedet er enormt. Danske Novo Nordisk ble nylig Europas største selskap målt i markedsverdi og stod alene for 2 % av Danmarks verdiskaping i første halvår 2023[1].

Selskaper og bedrifter som lykkes med eksport, er ofte de som rigges for et globalt marked i oppstartsfasen.

Kilde: [1] DN - Europas mest verdifulle selskap berger dansk økonomi: - Aldri opplevd noe lignende

3

Helseøkosystemet og paraply

Tilbake til kapitteloversikt

Helseøkosystemet er komplekst og omfatter mange aktørgrupper. I arbeidet har vi kartlagt omfanget av de ulike aktørgruppene.

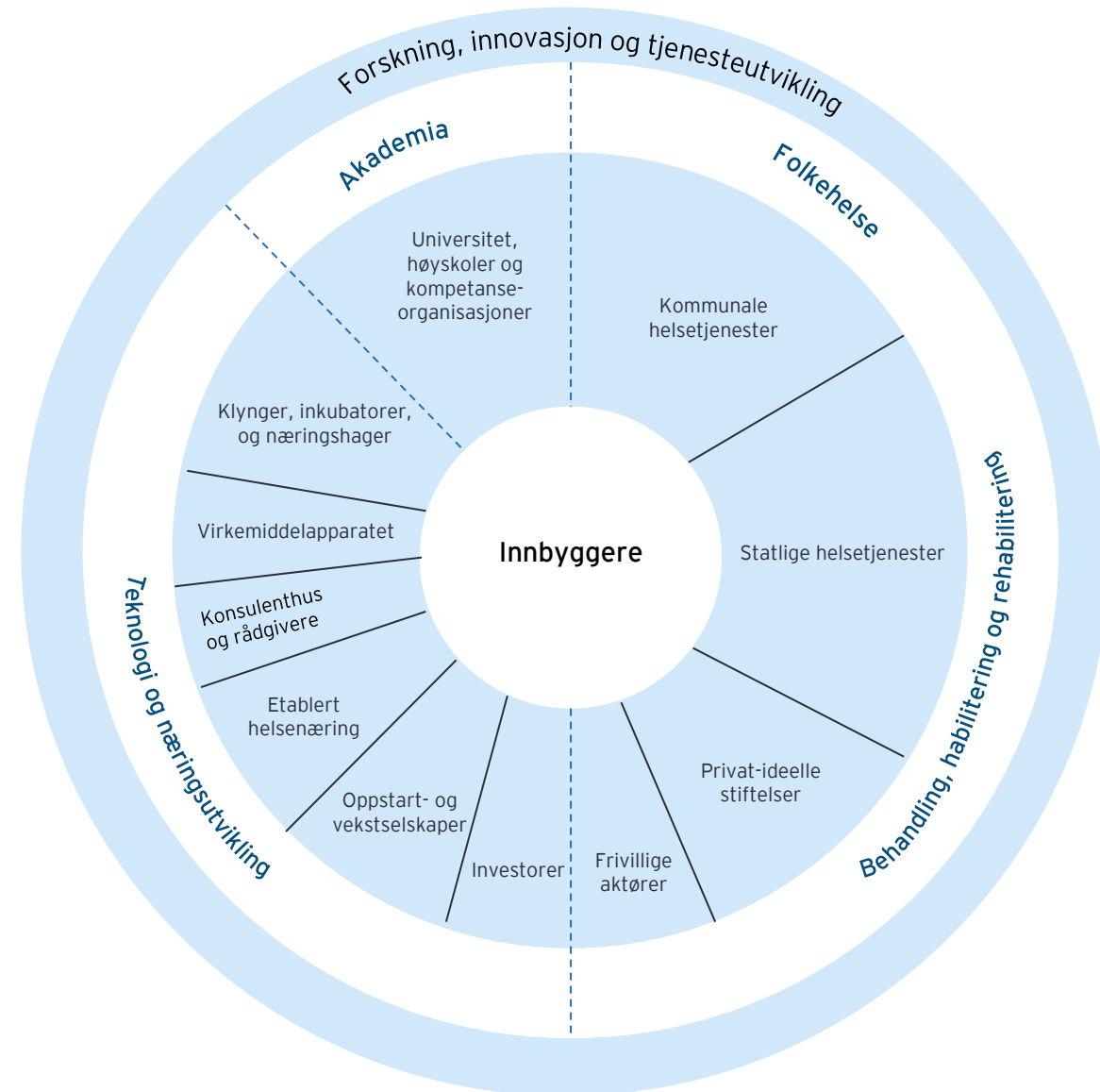
Helseøkosystemet omfatter hundrevis av aktører med ansatte innenfor en rekke spesialiseringer som jobber for innbyggerne

Primær- og spesialisthelsetjenestene utgjør ryggraden i helsesystemet. Primærhelsetjenesten er førstelinjen og har et overordnet fokus på allmenne helsetjenester. Spesialisthelsetjenesten er andrelinjen og har et fokus på spesialiserte og komplekse behandlinger. Et godt samarbeid mellom primær- og spesialisthelsetjenesten er nødvendig for å sikre at innbyggerne får de mest effektive helsetilbudene.

Akademia, utdanning og forskning er nødvendig for å utdanne kompetent helsepersonell samt i utviklingen av nye behandlingsmåter, legemidler, og metoder for diagnostikk og forebygging.

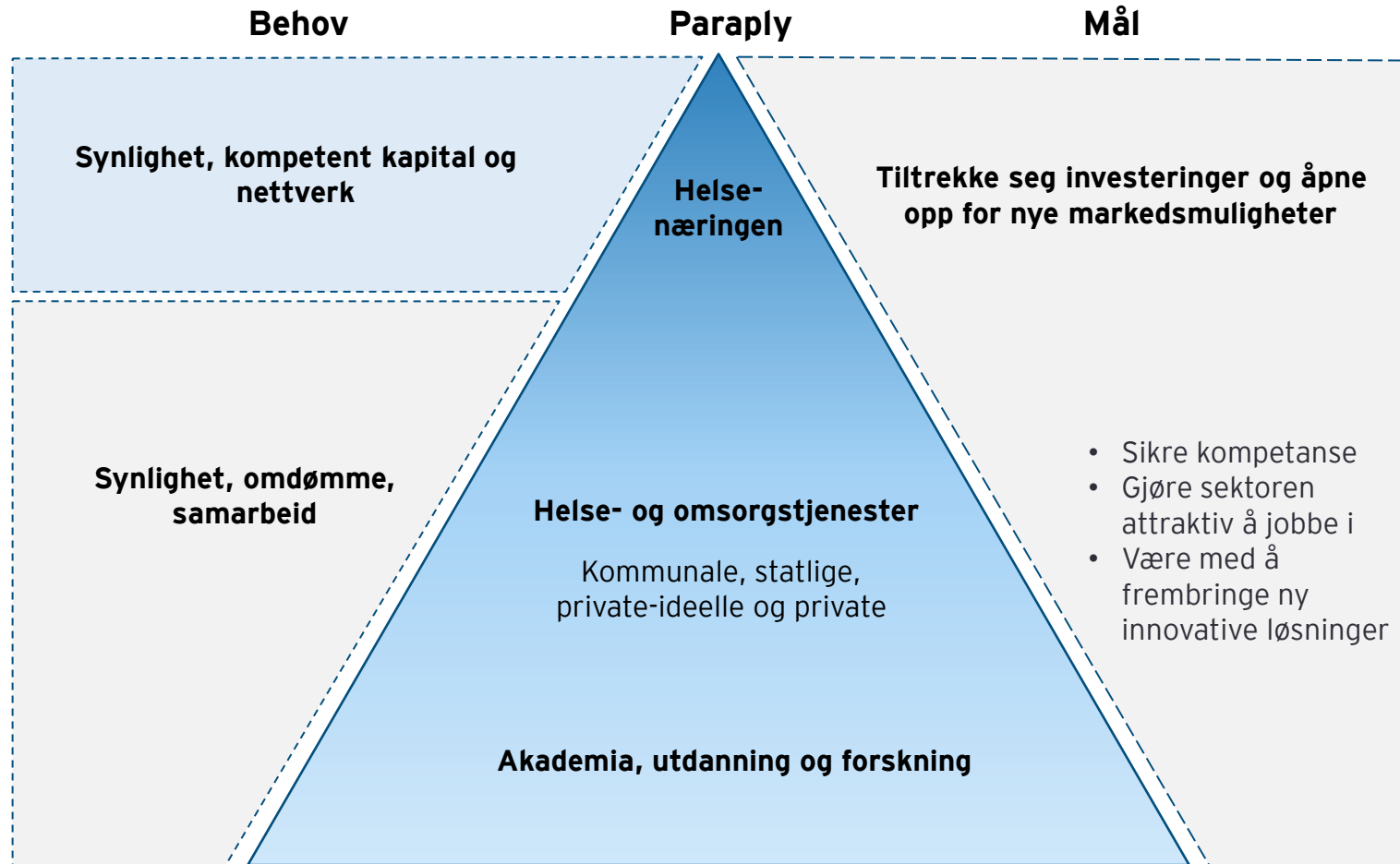
Teknologi og næringsutvikling skaper nye arbeidsplasser, verdiskapning for samfunnet, økte skatteinntekter, og bidrar med nye løsninger inn mot helsetjenestene.

I Appendix ligger oversikten over alle de kartlagte aktørene for å gi en oversikt over bredden og omfanget av helsesektoren i Bergensregionen.

Trykk på aktørgruppen for å komme til detaljsiden

En paraply for helsesektoren må involvere alle aktørene, og må samtidig være konkret nok til at vi kan sette tydelige målsetninger og resultatmål

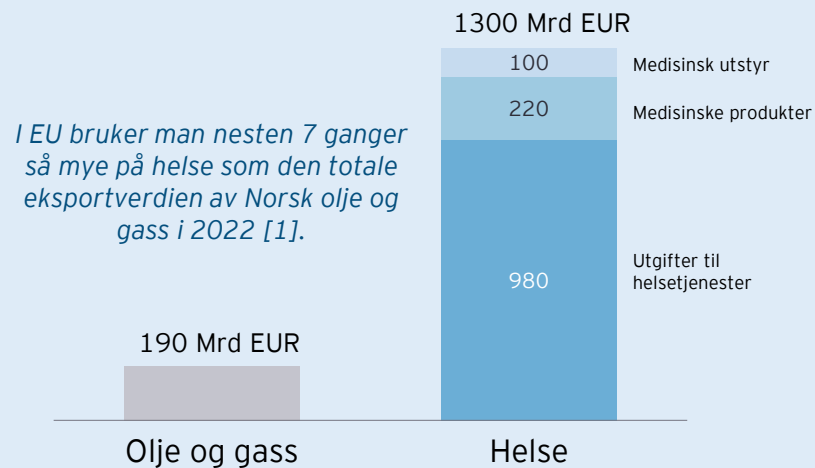

Vekst i helsenæringen kan være med på å finansiere de offentlige helsetjenestene i fremtiden

Helsesektoren er avhengig av skatteinntekter

For å sikre at det offentlige helsevesenet skal ha kapasitet til å levere trygge og effektive tjenester i fremtiden, er sektoren avhengig av å fortsatt finansieres av skatteinntekter. En viktig andel av disse skattepengene kommer fra næringslivet, deriblant helsenæringen. Dersom vi lykkes med utvikling og eksport av helsenæring kan vi dermed også bidra mer til finansiering for det offentlige helsevesenet i fremtiden.

Helse representerer et gigantisk marked for næringslivet

Økt næringslivsvirksomhet i helsesektoren kan bidra til å styrke det offentlige helsevesenet

Økte skatteinntekter

Beholde ansatte

Nye løsninger

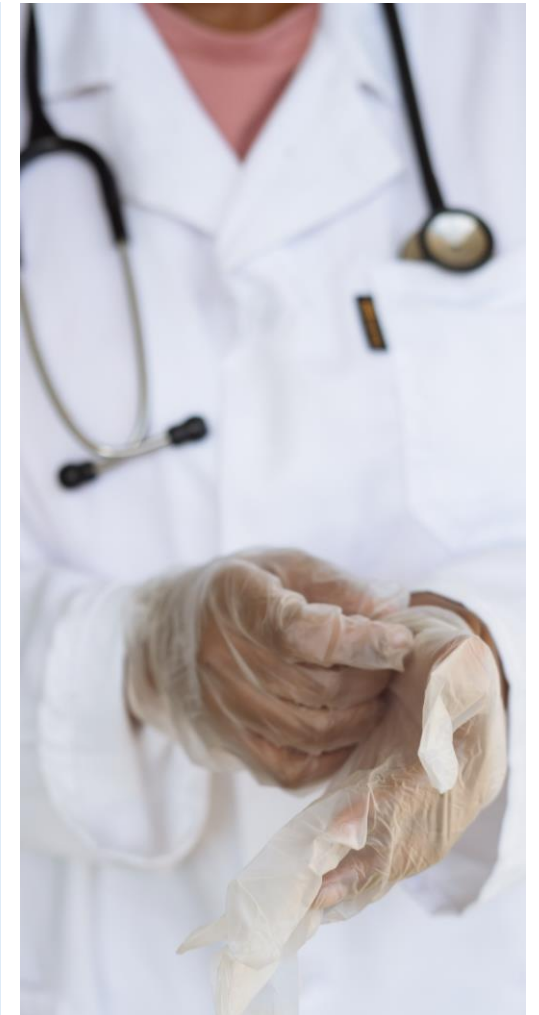
Imøtekomme eldrebølgen

Flere arbeidsplasser

Økt eksport

Kilde: [1] EU (2021) European Economic and Social Committee. Opinion - Amended proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on health technology assessment and amending Directive 2011/24/EU 2021 [cited 14/9/2021]. Tilgjengelig [her](#).

4

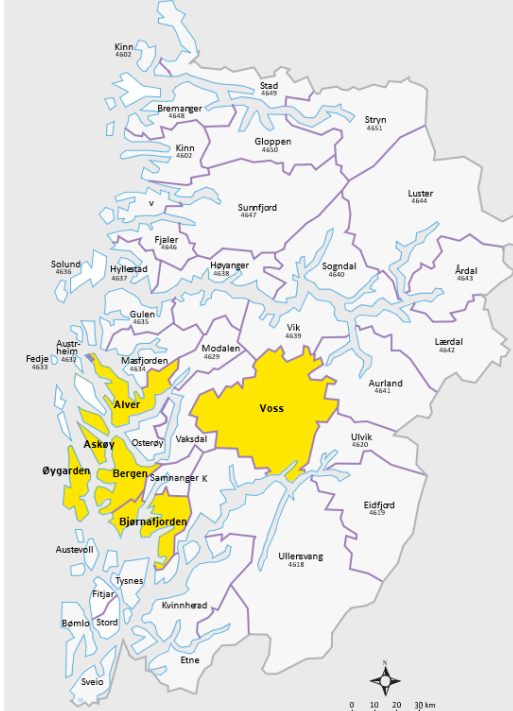
Dagens situasjon for helsesektoren i Bergensregionen

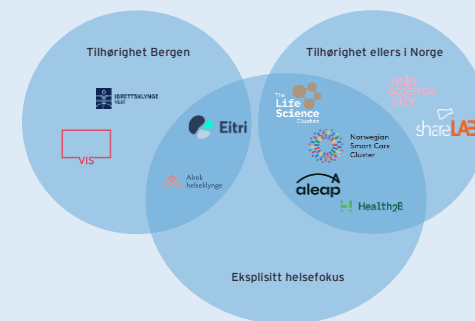
Tilbake til kapitteloversikt

6 KOMMUNER INKLUDERT I ANALYSEN

Alver, Askøy, Bergen,
Bjørnafjorden, Voss og
Øygarden

FLERE STORE FORSKNINGS- MILJØER

EN REKKE KLYNGER OG INKUBATORER

427 000
INNBYGGERE

8 % av Norges
befolkning

NÆRHET TIL
VIKTIGE SYKEHUS
OG BEHANDLINGS-
INSTITUSJONER

Bergensregionen har høy kompetanse og verdiskapning innenfor helse

Mange sysselsatte og høy kompetanse

> 48 000

ansatte innen
helsesektoren

30 000

av de ansatte har helse- og
sosialfaglig utdanning

I intervjuene trekkes det frem at vi har et fantastisk bra helsevesen. Både de store helseinstitusjonene og kommunene bidrar til betydelig sysselsetting.

Helsesektoren har personell med høy og ettertraktet kompetanse som er en viktig ressurs for regionen.

Høy verdiskapning

> 35.3 mrd.

~13 % av samlet
verdiskaping i regionen

Fylket og kommunene

Helse og omsorg

16.9 mrd.

Offentlige foretak og private selskaper

Helsetjenester

13.9 mrd.

4.5 mrd.

Kilde og beskrivelse: Verdiskaping er her definert som driftsresultat + lønnskostnader + avskrivninger + nedskrivninger (Regnskapstall fra Prof). For kommune og statsforvaltning legges bruttogjennomsnittslønn til grunn for verdiskaping (SSB Tabell 11419 og 12542). Antall sysselsatte (SSB tabell 13472).

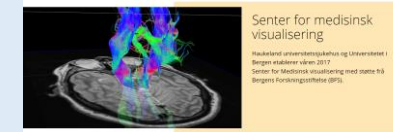
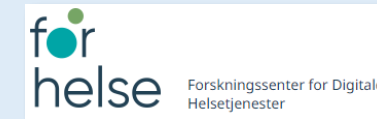
Vi har verdenskjente forskningsmiljøer og infrastruktur

Bergensregionen har et sterkt akademisk miljø, bestående av blant annet universitet, høyskoler og forskningsinstitutter. Dette er en av nøkkelfaktorene for å tiltrekke seg kloke hoder, samtidig som institusjonene er med på å identifisere og utforme de viktigste løsningene for helsesektoren.

Regionen har en rekke viktige aktører innen akademica

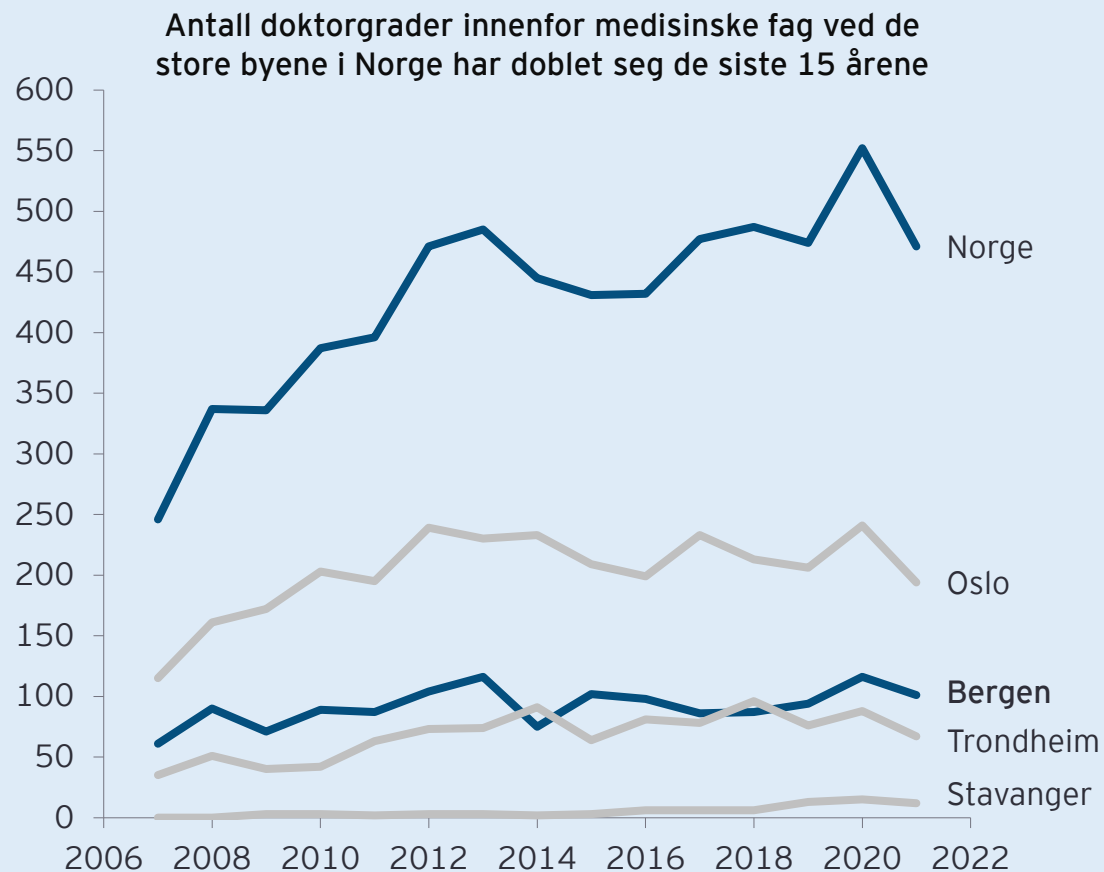

Forskningscenter og infrastruktur

Listen er ikke fullstendig, men viser eksempler på forskningscentre og infrastruktur

Nesten 1 av 4 doktorgrader innenfor medisinske fag i Norge gjennomføres i Bergen

Kilde: SSB, Doktorgradsregisteret. Tallene for de ulike byene er fra Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Universitetet i Stavanger, og NTNU. Disse utgjør mellom 80 og 90% av alle doktorgradene.

Det store antallet doktorgrader gir et bilde av mengden kompetanse som finnes i regionen

Antall doktorgrader fra Bergen viser at det er en betydelig mengde forskningsprosjekter knyttet til regionen.

Den jevne økningen i antall avlagte doktorgrader fra Bergen de siste årene viser at man klarer å holde god kontinuitet i forskningsarbeidet.

Utviklingskurven indikerer en stabil vekst og voksende forskningsaktivitet.

Sammen med virkemiddelapparatet er det etablert en rekke kunnskaps- og næringsklynger for å få løsninger, innovasjoner og ny teknologi ut i markedet

Kunnskaps- og næringsklynger fungerer som fasilitatorer for forskning, ideprosesser og forretningsutvikling.

Skaper naturlige møtepunkter mellom forskere, gründere, og bedrifter.

Klyngene tilbyr relevant veiledning og nettverk inn mot andre klynger, investorer, og næringsliv.

I tillegg gir mange av klyngene oppstartsbedrifter tilgang til fasiliteter, som kontorer og møterom.

I regionen har vi både kunnskapsklynger, næringsklynger og næringshager

Det finnes etablerte arenaer og nettverk hvor utvikling av helsesektoren er satt på agendaen

Gjennom klynger, nettverk og inkubatorer i regionen arrangeres det seminarer, konferanser og treffpunkter for helsesektoren. Disse initiativene er viktige for å skape samarbeid mellom aktører, øke kunnskapsnivået innenfor ulike deler av helsesektoren og bidra til nettverksbygging.

«Vi har flere gode møteplasser»

«Uformelle samlingspunkter, som vaffel-fredag på Eitri, er viktige»

- Respondenter i kartleggingen

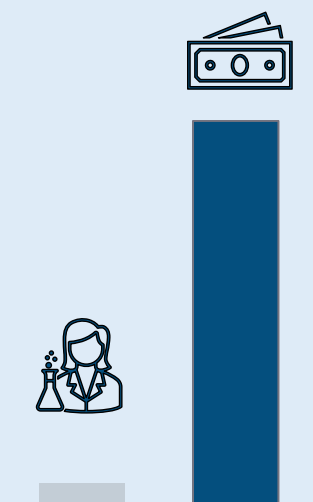
DigitalHelse

Alrek helseklynge, Helse Bergen og Høgskulen på Vestlandet arrangerer en årlig konferanse og møtearena for digital helse. Arrangementet samler aktører fra privat og offentlig sektor, og i 2023 hadde konferansen over 600 deltakere.

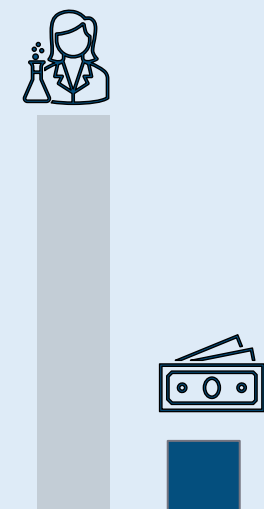

Til tross for høy innsats i forskningsleddet, viser kartleggingen at lite ender opp i næringsvirksomhet

I et velfungerende marked utgjør forskning en viktig komponent:

I Bergensregionen ser vi at forskning utgjør den største komponenten:

Forholdet mellom forskning og utvikling er indikativt

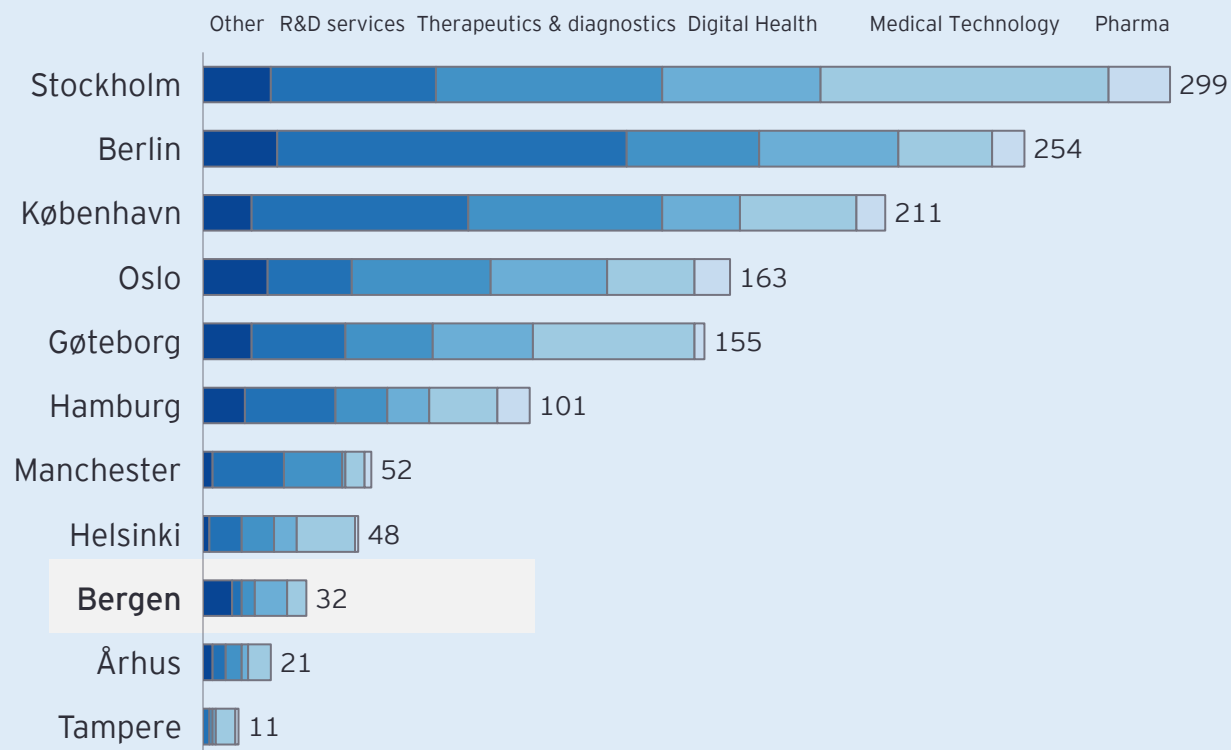
Sterke forskningsmiljø - lite næring

Bergensregionen har flere sterke forskningsmiljø, og mange av miljøene er internasjonalt ledende. Imidlertid viser denne kartleggingen at det er for få koblinger mellom forskning og næringsliv som fører til at bare en liten andel av forskningen ender opp i næringsvirksomhet.

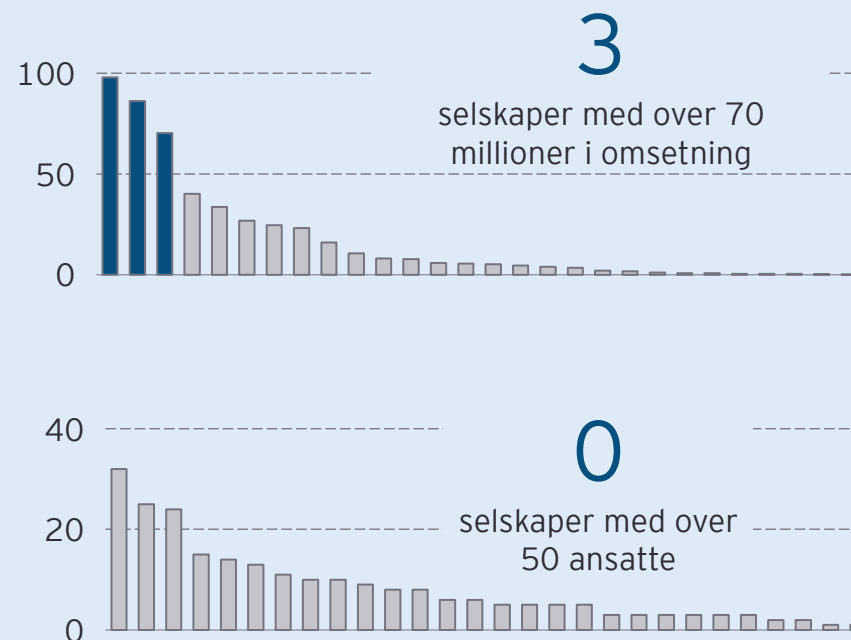
Respondentene trekker frem at forskningsmiljøer og næringslivet til en viss grad opererer i siloer som begrenser kommunikasjonsflaten mellom disse viktige aktørgruppene. Samtidig er det for få incentiver for forskere til å jobbe med kommersialisering av forskning. Forskere måles i stor grad på publisering av resultater i vitenskapelige tidsskrifter. De som ønsker å drive med kommersialisering kan oppleve negative holdninger for å ville tjene penger.

Antall selskaper innen bioteknologi og livsvitenskap i regionen er tilsvarende som hos andre byer, men vi lykkes ikke med å bygge store selskaper som kan skape de nødvendige ringvirkningene

Selskaper innen helsenæring*

* Kategoriene og selskaper fra [Biotechgate](#) (2023).

Vi må bygge kritisk masse

Det finnes bedrifter med vekstpotensial i regionen, men kartleggingen viser at det mangler en «industrimotor» som kan skape større ringvirkninger. Respondentene trekker frem at et større selskap vil være kritisk for å sette fart på den videre utviklingen.

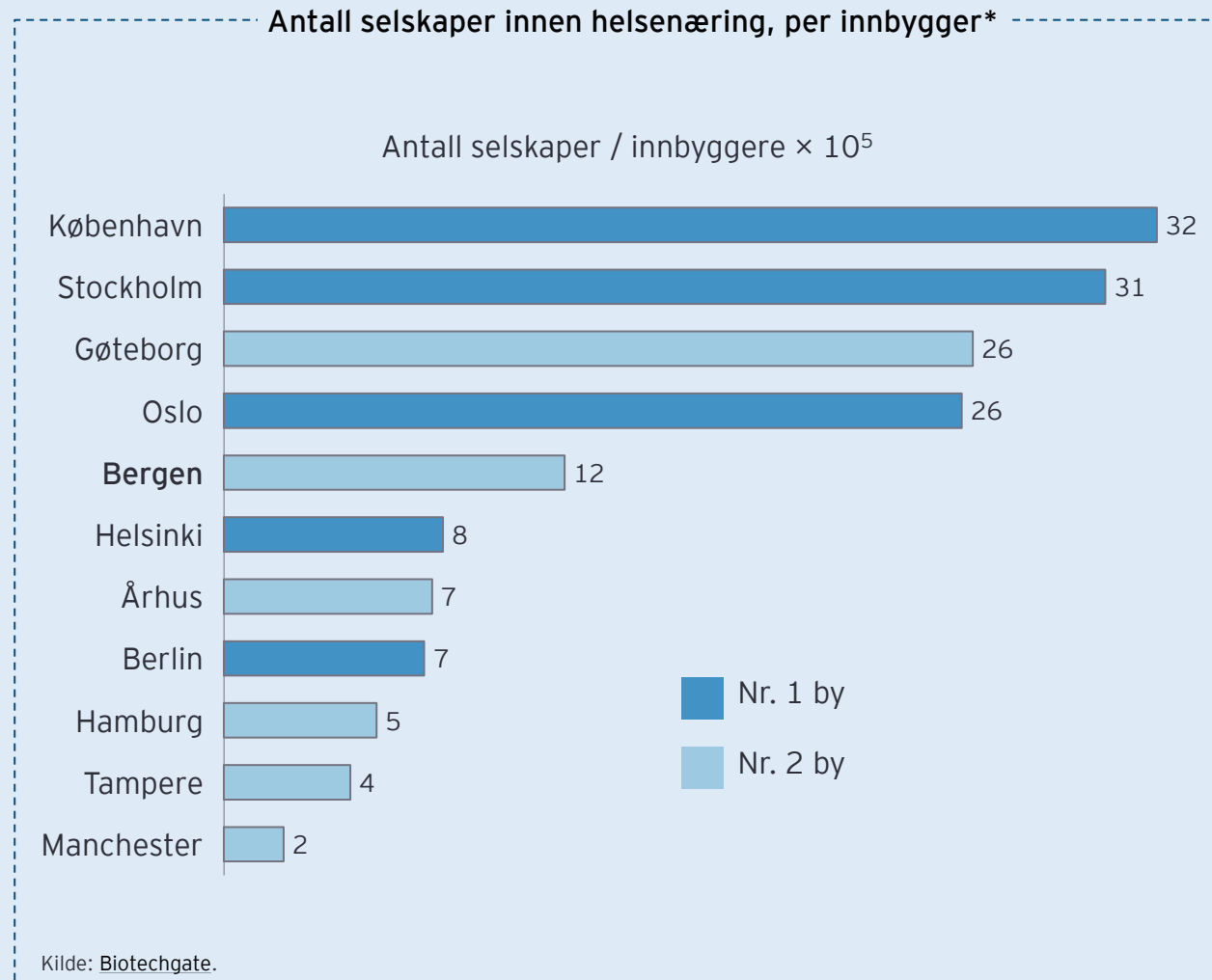
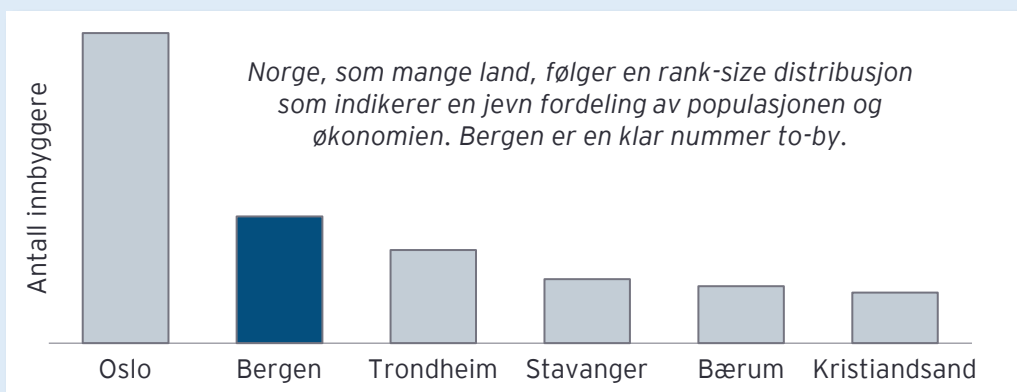
Som Norges nest største by gjør Bergen det bedre en mange sammenliknbare byer, men gitt mengden forskning har vi et betydelig vekstpotensial

Som Norges nest største by, oppstår det en rekke muligheter for Bergen til å skape en unik identitet i en utfordrerposisjon

Forskningen viser at dersom all makt konsentreres i ett område fører det til store samfunnsutfordringer. Det er derfor essensielt at vi har en «utfordrer» som kan være med å skape dynamikk. For eksempel er regionen liten nok til å få et fungerende nettverk mellom alle aktørene som kan være med å frembringe nye selskaper.

«Mulighetene er uendelige om vi klarer å kombinere noen av våre sterke og etablerte næringer samt de voksende næringene innen eksempelvis sjømat/havbruk, skipsfart, havvind, mineraler og lettmeter, batterier, energisystemer og sirkulære modeller»

- Sverre Simen Hov, Bergen Næringsråd, Bergensavisen 08.10.2023

Respondentene i kartleggingen trekker frem flere forretningsmuligheter innenfor helsenæringen hvor vi har gode muligheter for å lykkes

Digital helse

AI og maskinlæring

Medisinsk teknologi

Diagnostikk

Medisinske produkter

Ambisjonene om å utvikle mer helsenæring er hittil større enn resultatene

Mulighetsrommet er stort..

> 50 %

Av respondentene anslår at deres organisasjon har et høyt eller veldig høyt potensiale til å være med å utvikle nye løsninger og produkter med eksportpotensiale de neste fem årene

Fra spørreundersøkelsen

..men resultatene lar vente på seg

1

Færre enn 5 % av landets medisinske patenter kommer fra de kartlagte kommunene

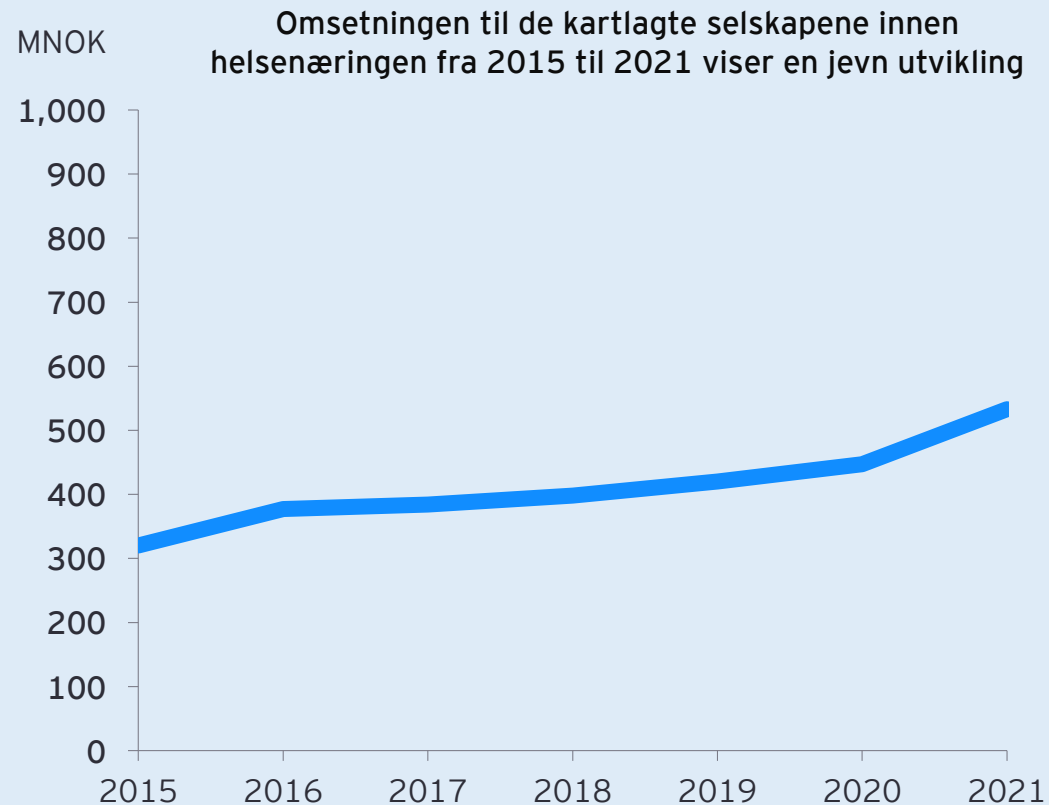
2

Mange av løsningene blir lisensiert eller solgt ut på grunn av mangel på kapital eller kompetanse til å ta det videre

3

Mange kommersialiseringsprosjekter, men lite i pipeline som tilsier at vi skal ha en rask omvending

I lys av den historiske utviklingen er det ikke gitt at vi står ovenfor en endring i helsenæringen på kort sikt

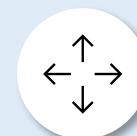
En gradvis utvikling av helsenæringen

Helsenæringen i regionen har utviklet seg gradvis over tid. I 2021 omsatte de 32 kartlagte selskapene for 530 millioner kroner.

I lys av den historiske utviklingen er det lite som tilsier at det vil være drastiske endringer på kort sikt. Det er imidlertid sannsynlig at næringen vil fortsette å vokse gradvis, i takt med den historiske vekstraten på om lag 9%.

En del av de kartlagte selskapene i regionen er imidlertid selskaper som har vært igjennom lange utviklingsløp og som muligens står ovenfor betydelig vekst på mellomlang sikt.

5

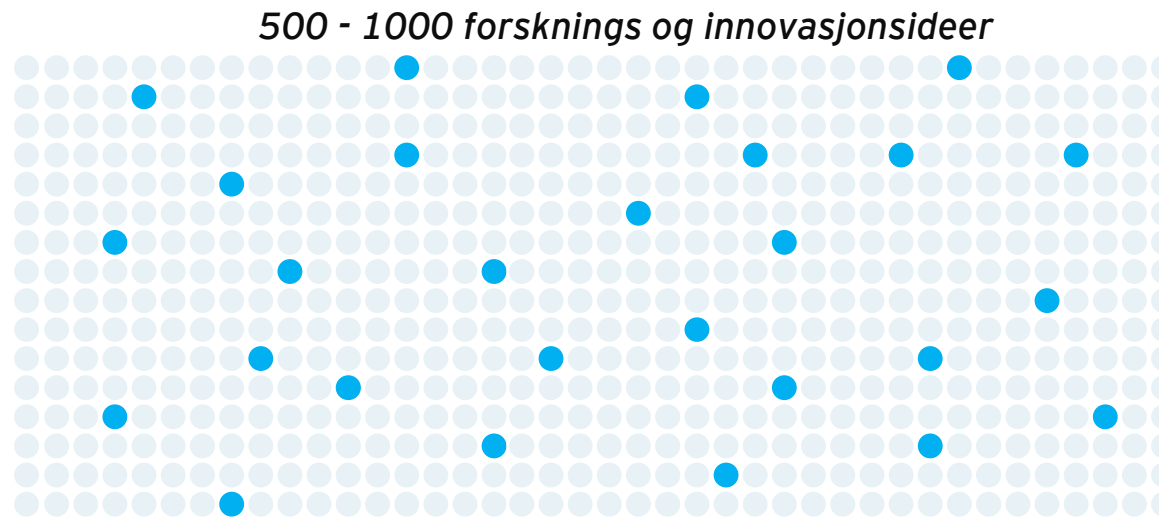
Hvorfor lykkes vi ikke med å utvikle mer helsenæring ?

Tilbake til kapitteloversikt

Det krever mye for å lykkes med kommersialisering, og støttemulighetene innen helse er i dag størst i forskningsleddet

Eksempel på aktører som spiller en rolle i de ulike fasene

Hva er det kritisk at vi lykkes med i de ulike fasene?

- Markedsvalidering
- Tilgang til riktig ekspertise, kompetanse og resurser

- Brukerinvolvering
- Proof-of concept
- Sikre finansiering for videre løp

- Markedsføring og salg
- Skalerbarhet og tilgang på kapital

- Lønnsom forretningsmodell
- Økende kundemasse

*Konseptet er basert på data fra Future Critical og er ikke spesifikt for regionen.

Det er et finansielt vakuum i overgangen fra offentlig finansiering til privat kapital som gjør det krevende å omsette forskningsbasert innovasjon til lønnsomme bedrifter

Finansiering av overgangen fra forskning til næring

Det er ikke uvanlig at lovende og innovative ideer ikke lykkes med å sikre kapital, riktig kompetanse, og utvikle lønnsomme forretningsmodeller. En suksessfull overgang fra forskning til næring krever velfungerende finansieringsmekanismer langs hele utviklingsløpet. I dag er det et finansielt vakuum i overgangen fra offentlig finansiering til privat kapital, som gjør at mange oppstartsselskaper ikke oppnår lønnsomhet og skalering. Gapet i finansiering trekkes i intervjuene frem som en av årsakene til at vi har lite helsenæring i regionen. Oppstartsselskapene i regionen er i stor grad avhengig av kunder i offentlig sektor, og det mangler større selskaper som skaper næringsmuligheter og ringvirkninger for innovative aktører.

Forskning og teknisk risiko

Pilot og oppstart

Utføringsrisiko

Skalering, vekst, og lønnsomhet

Offentlig finansiering

Finansielt vakuum

Privat kapital

Tid

Modenhet

*Konseptet er basert på materiale fra Vestlandets Innovasjonsselskap (VIS).

Konflikt med statsstøttereguleringen

?

For høy risiko

Veien fra FoU til bruksfase er ofte lenger og mer komplisert innen helse enn i andre sektorer

Omfattende FoU-prosess

Å utvikle varer og tjenester innenfor helse er en lang prosess som består av mange ledd. Respondentene trekker frem at det krever høy kompetanse, ikke bare teknisk, men også innenfor lovverk, kunnskap om offentlige anskaffelser, og kommersialisering. Helse er heller ikke markedsutsatt slik som andre næringer, og det offentlige er den viktigste premisgiveren.

Langt mellom produkt og marked

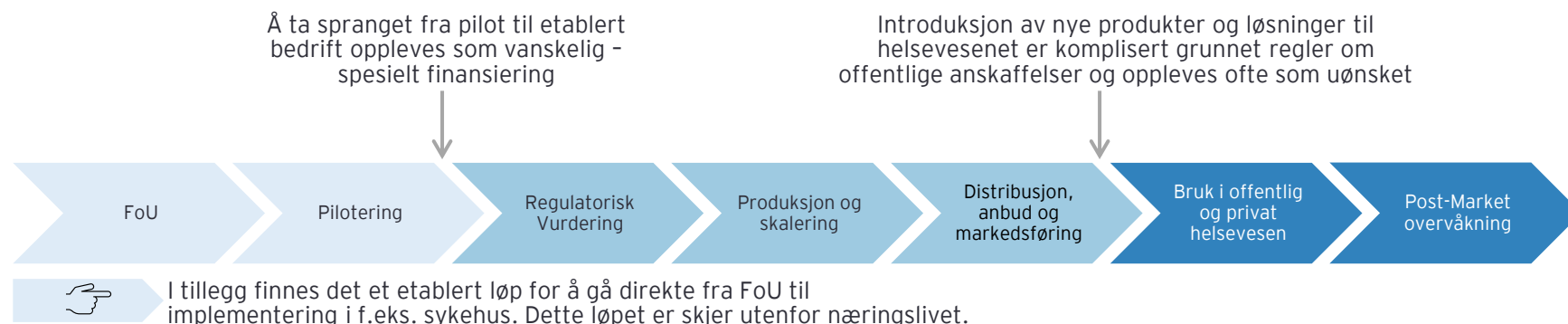
En kartlegging av nordiske investormiljøer innen helse viser at det er en utfordring med for lang tidshorisont mellom produktutvikling og kommersialisering. Langvarige salgssykluser og en kompleks vei til marked påvirker investeringsviljen [1].

Eksempel på utviklingsprosess innen olje- og gasssektoren

Eksempel på utviklingsprosess og barrierer innen helsesektoren

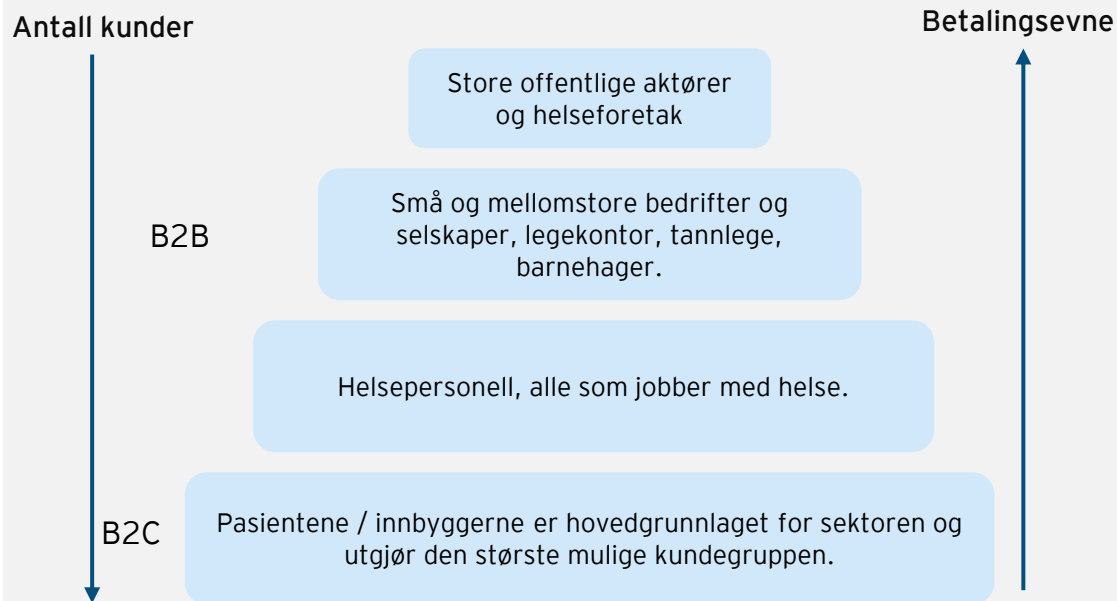
Krever to utviklingsløp, ett regulatorisk og ett produkt

Kilde [1] Vegas, V. E., & Felman, A. (2023). Investor approaches and perspectives in Nordic Health Tech: Understanding barriers and opportunities to increase investments in Nordic Health Tech.

Leveransemodellene for helsenæringen er sammenlignbare med de fra olje og gass, men vi klarer ikke å kommunisere verdien av «leverandørene»

Aktørbildet innenfor helsesektoren

Kartleggingen viser at en stor andel av aktørene ønsker å selge sine varer og tjenester til bedrifter, mens færre ønsker å satse på privatmarkedet. Dette skyldes blant annet at regionen har en lang historie med business-to-business-aktiviteter.

B2B = business-to-business, B2C = business-to-consumer

Helsenæringen som leverandørindustri

På samme måte som operatørene innen olje- og gass driver produksjonen, er operatørene innen helse ansvarlige for å ta vare på befolkningen gjennom å tilby helse- og omsorgstjenester.

Helsenæringen leverer, på samme måte som leverandørindustrien, produkter og tjenester til operatørene for at de skal kunne drive mest mulig effektivt.

Ved å kommunisere verdien av helsenæringen som leverandører av bedre varer og tjenester til operatørene, kan vi skape en ny kultur og en bedre forståelse for helsenæringen.

Det er ikke samsvar mellom nasjonale strategier og ambisjoner og de regionale handlings- og strategiplanene. Vi må få opp «sense of urgency»

Politiske handlings- og strategiplaner legger føringer for hvilke områder man vil satse på og hvordan disse vil bli prioritert i budsjetter.

Nasjonalt blir helse trukket frem som en viktig næring med stort eksportpotensiale, mens i de regionale planene for Vestland fylke nevnes ikke helse som et satsningsområde.

Regional plan for innovasjon og utvikling i Vestland trekker frem at Vestland skal være det ledende verdiskapningsfylket basert på «bærekraftig bruk av naturressurser, grønn næringsutvikling og innovasjon» [1]. store satsningene skjer innen det grønne skiftet.

«Her i Bergen er det fokus på det grønne skiftet, man får ikke penger til å utvikle helsenæring»
- Respondent

Vi mangler en lokal «sense of urgency» for å satse på helse som industri

Kilde [1] Vestland Fylke (2021) Berekraftig verdiskaping – regional plan for innovasjon og næringsutvikling

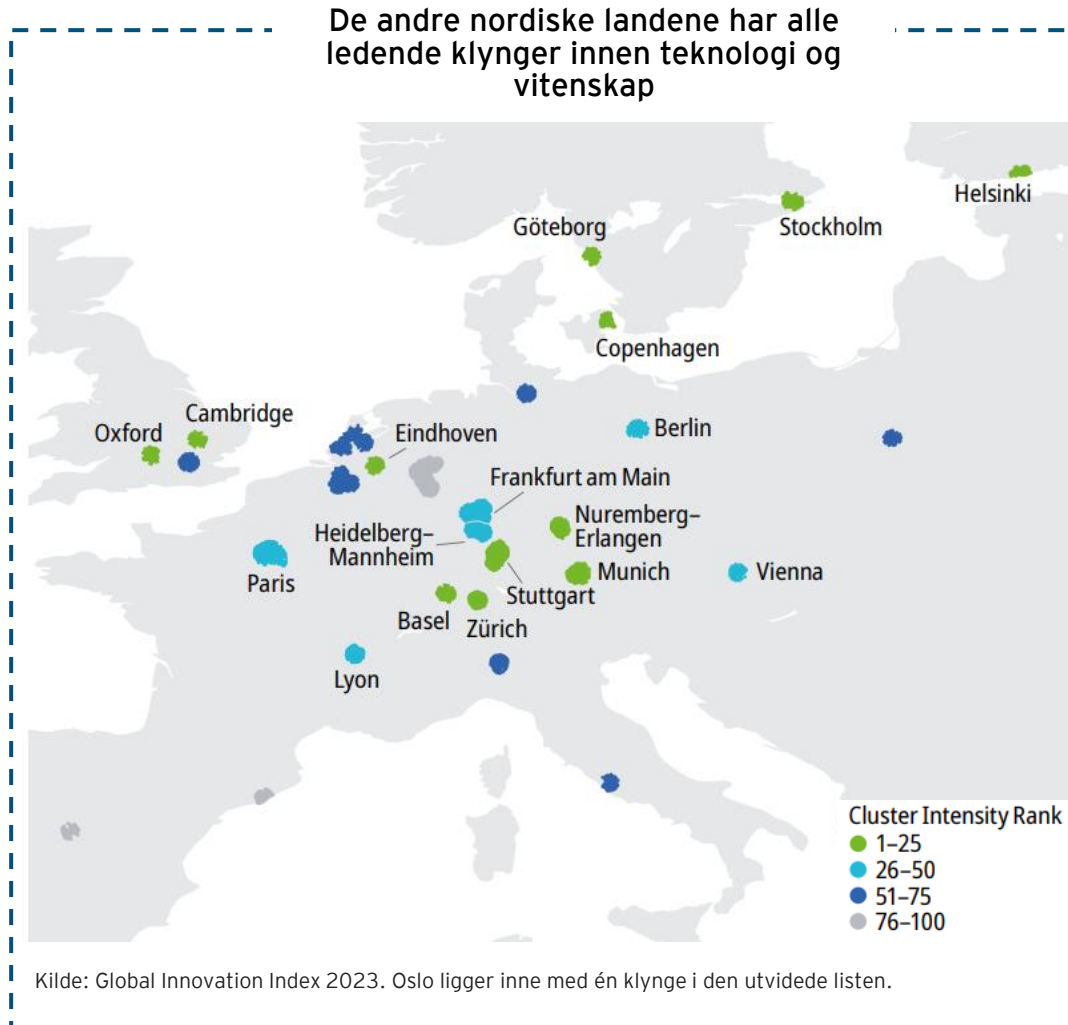

Nasjonalt snakkes det om helse som en viktig industri med stort eksportpotensiale

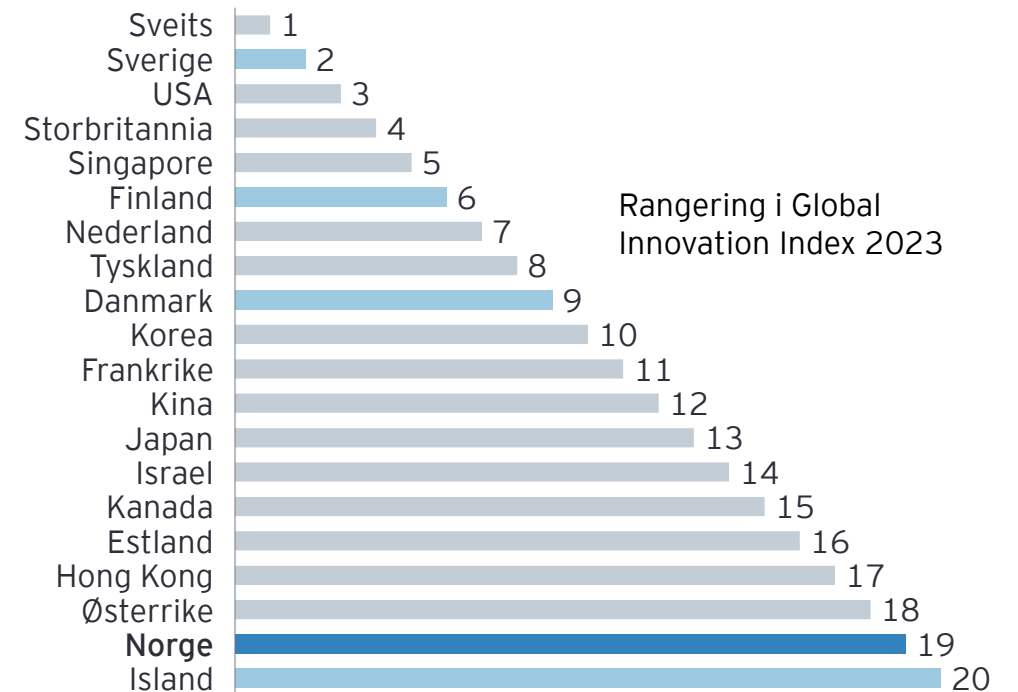

Regionalt snakkes det om storstilt satsning innen det grønne skiftet

Vi mangler et ledende miljø innen teknologi og vitenskap som kan tiltrekke seg kloke hoder, talenter, og bedrifter

Mens Norge henger bakpå sammenliknet med de mest innovative økonomiene

Kilde: Global Innovation Index 2023.

Seks hovedutfordringer kartlagt i intervjuene og workshop går igjen hos aktørene (1/2)

1

Kultur

Kartleggingen viser at det ikke er kultur for å gjøre næring av helse. Negative holdninger knyttet til helsenæring og kommersialisering bidrar til å gjøre det vanskeligere for selskaper å lykkes. I tillegg kan ord som «velferdsprofitør» oppleves stigmatiserende, og hindre flere i å starte bedrifter innenfor helse.

«Vi er opplært til at vi ikke skal tjene penger på helse»

«Vi må anerkjenne at det trengs en kulturendring»

«Kanskje et bærekraftig samfunn ser ut som et godt samspill mellom offentlig og privat sektor»

2

Lite kunnskap om skalering

Det finnes flere oppstartsselskaper i regionen, men få selskaper har til nå lyktes med å skalere fra å være et oppstartsselskap til å bli en større etablert bedrift. Konkret erfaring med vekst og skalering, også internasjonalt, er en faktor som er essensiell i et økosystem for å støtte oppunder oppstarts- og vekstselskaper, men som det er lite av i dag.

«Skaleringsfasen er veldig krevende»

«Mange tenker at hvis jeg er heldig nå, er det noen som kjøper opp selskapet. Det er ikke fokus på skalering»

«Jeg savner kompetanse på skalering her i Bergen»

3

Salgsprosesser er krevende

Salg av varer og tjenester innenfor helse er svært krevende. Det stilles strenge krav til hvilke produkter som kan selges, og betalingsviljen blant private aktører er ofte lavere i Norge enn i utlandet. Samtidig er det en trangt nåløy for å bli kjøpt av offentlige aktører, og mange opplever innkjøpsprosessen som avansert og tung.

«Hvordan offentlige anskaffelser er utformet og bygget opp er en utfordring»

«Betalingsviljen i den norske befolkningen er liten for helsetjenester - det er en klar oppfatning om at dette skal dekkes av det offentlige»

«Vi bør bruke offentlige innkjøp som innovasjonskraft»

Seks hovedutfordringer kartlagt i intervjuene og workshop går igjen hos aktørene (2/2)

4

Siloarbeid

Helsesektoren i regionen er i dag preget av stor grad av siloarbeid og liten grad av samarbeid mellom flere aktørene. Ulike insentiver og målsetninger, lite kjennskap til hverandre og press på ressurser er med på å påvirke dette.

«Vi må sette folk sammen - det er for mye silotenkning i dag»

«For å få til samarbeid må vi bryte ned siloene»

«Siloene må snakke med hverandre»

5

Markedsføring og kommunikasjon

Respondentene i kartleggingen peker på at vi trenger en mer balansert fremstilling av sektoren, og være flinkere til å formidle suksesshistoriene og de gode eksemplene.

«Vi er for dårlige til å fortelle de gode historiene fra helsesektoren»

«Markedsføring er ikke skittent, det er helt nødvendig»

«Det finnes mange muligheter innenfor helse, og vi må vise at det er mulig å gå til topps i karrieren her»

6

Rammebetingelser

Rammebetingelser for næringslivet er en viktig faktor for å tiltrekke seg og utvikle selskaper. I dag opplever flere at rammebetingelser ikke legger godt nok til rette for å drive næring og produksjon i regionen. Dette fører også til at det er lite som holder selskapene igjen i området dersom de lykkes, og skatteinntekter kan på denne måten gå tapt.

«Vi er bare tilfeldigvis bosatt her - vi har ingen andre insentiv for å være i Bergen»

«De nasjonale rammebetingelsene holder oss tilbake fra å gjøre det vi egentlig vil - å ha vår produksjon i Bergen»

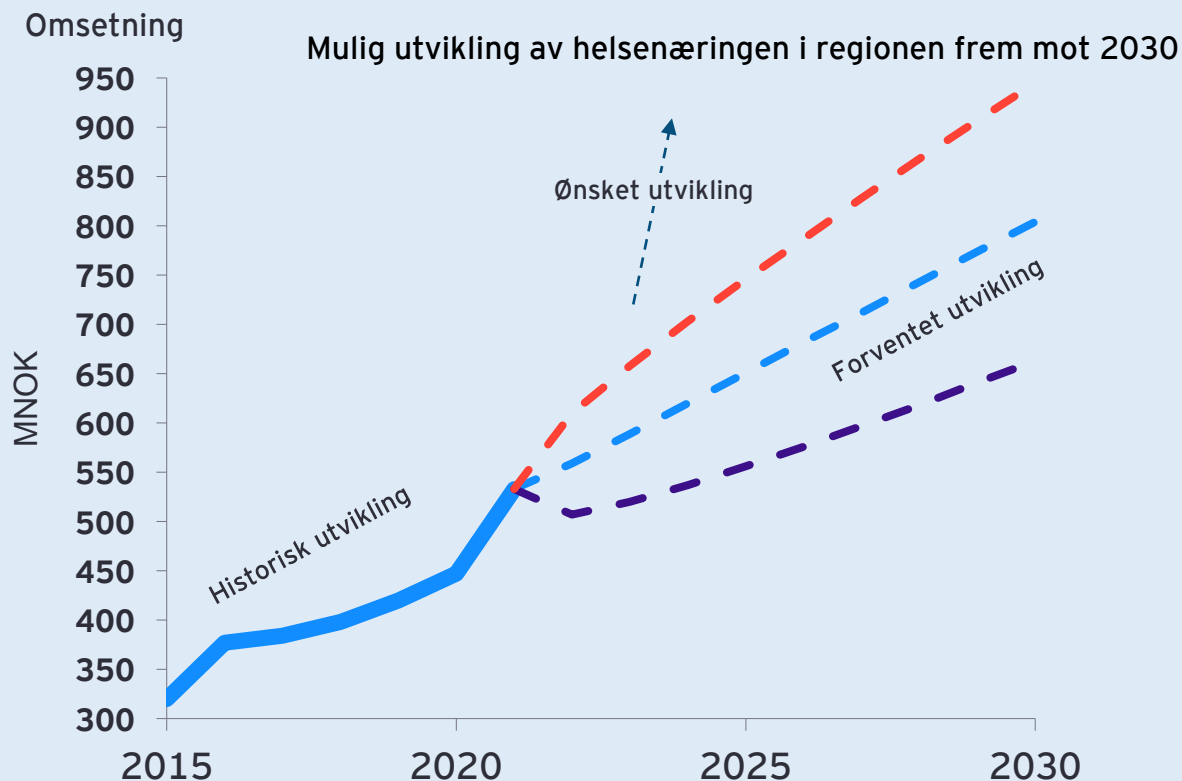
6

Hvordan kan vi lykkes med å utvikle mer helsenæring?

Tilbake til kapitteloversikt

Den fremtidige verdiskapningen avhenger av at det skapes eller tiltrekkes nye vekstselskaper

Mulighetsrommet for regionen

Den videre utviklingen er en vektor med en retning og magnitudo. Gitt den historiske utviklingen må vi jobbe for å justere oss mot en ønsket utvikling. Dersom vi skal endre den forventede utviklingen må vi lykkes med å:

1

Skape nye vekstselskaper med betydelig vekstpotensial.

Selv om kartleggingen viser at det er flere oppstartsselskaper og selskaper under utvikling ser vi at mange av løsningene og innovasjonene ender opp i utlandet og realiseres der.

2

Beholde de vekstselskapene vi allerede har. Kartleggingen viser at selskapene har få incentiver for å bli værene i regionen. Dersom selskapene flytter ut mister regionen mye verdifull erfaring og kompetanse.

Regionen har flere sterke sider som burde legge til rette for videre næringsutvikling

Lang og stolt historikk

Sterke forsknings- og utdanningsmiljøer

Etablerte klynger og inkubatorer

En befolkning med høy digital kompetanse

En demografi som legger til rette for digitale tjenester

Tradisjon for næringsvirksomhet

Gode muligheter for testing i Bergensregionen

Bergen har i dag god infrastruktur for testing av løsninger innenfor helsesektoren. Det finnes blant annet muligheter for å teste selvhjelpsapparater, digitale helseløsninger, medisinsk utstyr og velferdsteknologi. Gjennom ulike tiltak hos klynger og inkubatorer kan både private og offentlige aktører teste sine løsninger fra startfase til sluttprodukt.

Bergen kommune har høsten 2023 gitt midler til et prosjekt kalt «Testbyen Bergen», hvor målet er å posisjonere Bergen som testby.

Vi har tidligere lyktes med å bygge opp mange suksessfulle næringer

Bildet som tegnes, er at Bergensregionen har noen klare fortrinn sammenliknet med andre, men ligger bak på noen sentrale områder. Blant annet fremstår byen som Havbyen, og andre næringer rekker ikke opp.

Regionen har en stor offentlig helsesektor som må effektivisere i årene fremover. Dette gir et stort mulig kundegrunnlag for aktører som sitter på gode løsninger. Videre har regionen et veletablert klyngemiljø, men dette er i hovedsak fokusert på oppstartsselskaper og tidligfase, med få støtteordninger for vekstselskaper.

Vi må jobbe med å utvikle kulturen for privat-offentlig samarbeid

En kulturendring er nødvendig for å skape mer helsenæring i regionen.

Kartleggingen peker tydelig i retning av at en kulturendring må til for at det skal skapes mer helsenæring i regionen. Det finnes flere tiltak som kan bidra til å utvikle en kultur som legger til rette for samarbeid mellom private og offentlige aktører:

Konkrete tiltak som kan bidra til å styrke privat-offentlig samarbeid:

Bruk av kombinerte stillinger

Opplæring av forskere i innovasjon

Etterutdanning av ansatte innenfor helse

Inkludere i innovasjon i flere studieløp

«Det trengs en kulturendring hvor det offentlige og det private anerkjenner hverandre og samarbeider»

«Studentene er for lite opplyst om at deres ideer er nyttige»

- Respondenter i kartleggingen

Det finnes spennende selskaper i regionen som har et betydelig vekstpotensial

Bergensregionen har flere selskaper som er i oppstart- eller tidlig etableringsfase. Selskapene nedenfor er eksempler og ikke en utfyllende liste.

Youwell

Leverer en trygg e-helseplattform som brukes til å bygge opp digitale helsetjenester for ulike pasientforløp. Youwell har vunnet anbudskonkurranser med alle helseforetakene i Norge og skal nå levere sine tjenester.

Nordic NeuroLab

Har sitt utspring fra hjerneforskning ved UiB, og er ledende innen utvikling og produksjon av utstyr og programvare innenfor funksjonell MR-bildeanalyse (fMRI). Selskapet eksporterer i dag sine maskiner til flere land og har opplevd sterk vekst de siste årene.

Grasp

Har utviklet et verktøy som brukes ved at en person klemmer på «graspen», og de ulike bevegelsene registreres og kan brukes til å si noe om ulike forhold pasienter opplever, eksempelvis smerter ved tannlegebesøk. Selskapet har fått med seg Hauge Medtech Invest som investor.

Lifecare

Utvikler medisinsk teknologi i form av et implantat som ligger under huden og måler blodsukker. Deres målsetning er å hjelpe diabetespasienter til å leve et så normalt liv som mulig. De er registrert på EuroNext Growth.

Vi må prioritere å få frem en industriell «motor» som kan skape ringvirkninger og stimulere til økt entreprenørskap

En faktor som trekkes frem i flere av intervjuene er betydningen av å få etablert en industriell «motor» i regionen. Respondentene og forskningen peker på at etableringen av større industriselskaper i regioner fører til høyere økonomisk vekst, stimulerer entreprenørskap, og fremmer innovasjon.

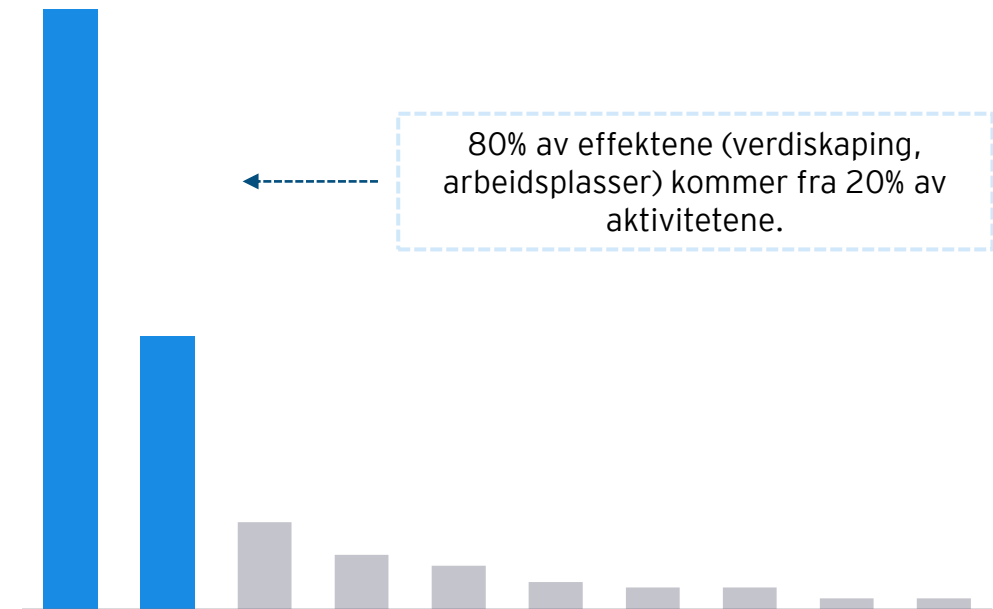
Videre tiltrekker større selskaper seg faglig kompetanse, skaper et marked for innovatører og tjenesteleverandører, fungerer som et springbrett til globale markedene, og genererer positive ringvirkninger.

For å få en ny helsenæring på beina raskt, må vi derfor prioritere å få etablert noen industrielle «motorer». Dette vil innebære en betydelig politisk satsning gjennom for eksempel tilgang til kapital, kompetanse og nettverk.

«...i Oslo har nesten alle de nye biotech-selskapene utspring fra den etablerte helseindustrien»

Sitat fra respondent

Vi må få frem «industrimotorene» som er mest produktive og skaper mest verdi og ringvirkninger

Pareto-prinsippet indikerer at 80% av effektene oppstår fra 20% av aktivitetene.

En regional satsning må også være en del av det nasjonale økosystemet

Innovasjon er i stor grad regionalt basert, og er dermed avhengig av støtte fra regionene. Samtidig er innovasjon også en del av et nasjonalt og globalt økosystem. Dette gjelder spesielt for helse og medisinutvikling, der behovet for samarbeid på tvers av regioner og land er spesielt stort.

Selv om det er de regionale tiltakene og satsningene som er med på å skape lokale arbeidsplasser og inntekter, er det viktig at regionen har et nasjonalt og globalt perspektiv. Regionale tiltak vil være viktige for å skape arbeidsplasser, verdiskapning og eksportmuligheter lokalt. Samtidig er det viktig at regionen har et nasjonalt og globalt perspektiv på helse.

Noen av de etablerte klyngene i Norge

Kartleggingen viser at det finnes mange spennende caser i regionen som potensielt kan utvikle seg til næring dersom det legges til rette for det

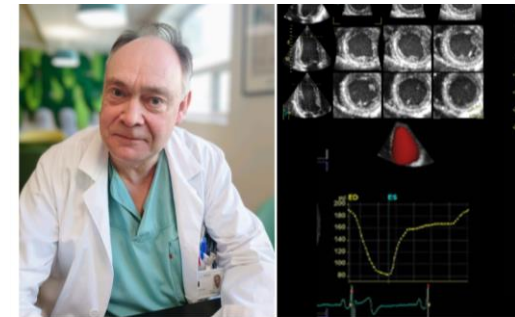
MULIGHET: nye vekstselskaper og innovasjoner

I tillegg til de etablerte aktørene i regionen finnes det også en rekke spennende caser som potensielt kan utvikle seg til næring. Disse casene bygger på ny teknologi og/eller innovative løsninger med potensiale til å bidra til å skape nye arbeidsplasser, samt være med på å løse viktige helseutfordringer.

De identifiserte selskapene hovedsakelig innen to kategorier:

- **Utvikling av teknologiske produkter og løsninger**, med utspring fra forskning
- **Digitale løsninger**, basert på lang klinisk erfaring

Dersom disse skal lykkes med å utvikles til bedrifter som kan levere varer og tjenester med høy kvalitet til både privatpersoner og det offentlige, kreves det at de har tilgang til nødvendig kapital, kompetanse og nettverk.

CardioSmart gjør det enklere å komme frem til riktig hjertediagnose

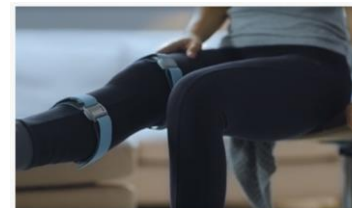

Øyedråper mot blindhet

Etter 20 år med intenst arbeid har forskerne på Øyevandlingen ved Haukeland universitetssjukehus funnet en ny behandlingemetode som kan forhindre blindhet.

Kontakt oss

Margareta Bergek
Senter for øyemedisin og forskning
mbergek@haukeland.no

Rehabile

Rehabile fokuserer på å levere sensor- og telepleie teknologitjenester av høyeste kvalitet. Målet vårt er å samle ekspertise innen fysioterapi, automasjon, sensor teknologi og AI for å levere en virkelig unik rehabiliteringsopplevelse

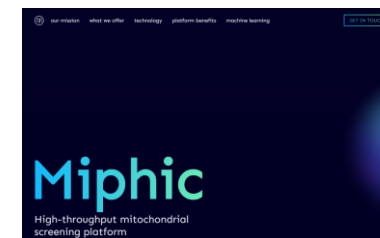

iSpe skal hjelpe mennesker med språkvansker

20 prosent av befolkningen har kommunikasjonsproblemer. Fra barn og unge, til voksne med autisme, intellektuell funksjonsnedsettelse, - eller andre som har vært utsatt for ekstreme påkjenninger. Det som ofte er felles er at de ikke klarer å ordlegge seg om sine følelser.

Kontakt oss

Kari Østland
Senter for kommunikasjon, kognitiv og sosial kompetanse
karost@haukeland.no

Howdan kan vi lykkes med å utvikle mer helsenæring?

Regionen har tidligere vist at den kan bygge opp nye næringer fra grunnen av, og suksessen var i stor grad drevet av et innovativt selskap

Til tross for at Bergensregionen i stor grad er dominert av maritime yrker og en omfattende olje- og gassindustri, har vi også vist at vi er kapable til å bygge opp nye næringer fra bunnen av.

TV2 er et godt eksempel på en aktør som har bidratt til å utvikle ny næring i regionen. Gjennom sitt hovedkontor i Bergen har kanalen tiltrukket seg arbeidskraft, gjort investeringer i regionen og tatt i bruk ny teknologi og innovasjoner. Gjennom dette har bransjen i sin helhet opplevd vekst, og ført til at flere nye selskaper har etablert seg i regionen.

Media City Bergen er en forlengelse av suksessen mediebransjen har hatt i Bergen. Målet med prosjektet var å skape videre vekst i næringslivet, både i mediebransjen og i andre bransjer, gjennom medieinnovasjon og samarbeid på tvers av aktørene [1].

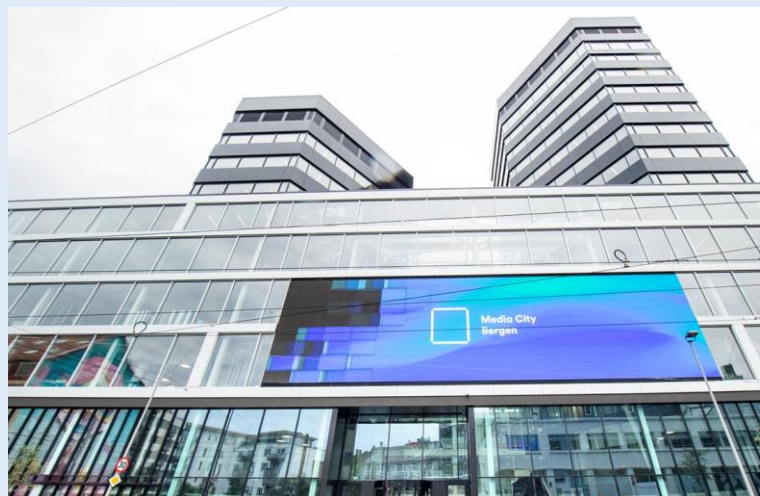

Foto: Media City Bergen

Ringvirkninger av Media City Bergen [2]

16,3 milliarder kroner i verdiskapningseffekter

11 400 sysselsatte

1,4 millioner kroner per sysselsatt

På kort sikt bør det etableres en paraply som bidrar til økt synlighet for sektoren

Kartleggingen og intervjuene viser at første steg på veien for å lykkes i det videre løpet bør være en paraply for sektoren som kan bidra til å skape økt synlighet og omdømme for sektoren, samt være med på å åpne dører for næringen.

Visjon:

En felles paraply for helsesektoren i Bergensregionen. Denne paraplyen vil bidra til å forene aktører på tvers av sektor, organisasjoner og fagfelt.

Misjon:

Paraplyen skal bidra til å stimulere regionens verdiforslag gjennom nettverk, profilering og synliggjøring av medlemmenes aktiviteter og tjenester. Den skal hjelpe å bryte ned siloer og fremme offentlig-privat samarbeid og næringsutvikling.

Formål:

En paraply og markedsføring av de regionale helseaktørene og bedriftene. Skal bidra til å fremme løsninger og innovasjoner fra regionen og inverteringer i disse. Bredden av aktører som er involvert gir en stor gruppe som har samme utfordringer og som derfor har gevinster av å samarbeide og øke partnerskap og innovasjonssamarbeid.

Fire målsetninger for paraplyen

Bidra til å markedsføre Bergen som en helseregion

- Belyse arbeidet som skjer i regionen og mulighetene som finnes her
- Fortelle de gode historiene fra helsevesenet
- Gjøre reklame for utdanninger innenfor helse

Være en pådriver for samarbeid mellom aktører i helsesektoren

Belyse mulighetene i regionen for å tiltrekke investorer og selskaper til Bergensregionen

Bidra til å samle, utvikle og beholde kompetanse i regionen

En felles paraply kan på kort sikt bidra til å skape engasjement rundt sektoren og vekst for næringsen

Sikre attraktive arbeidsplasser

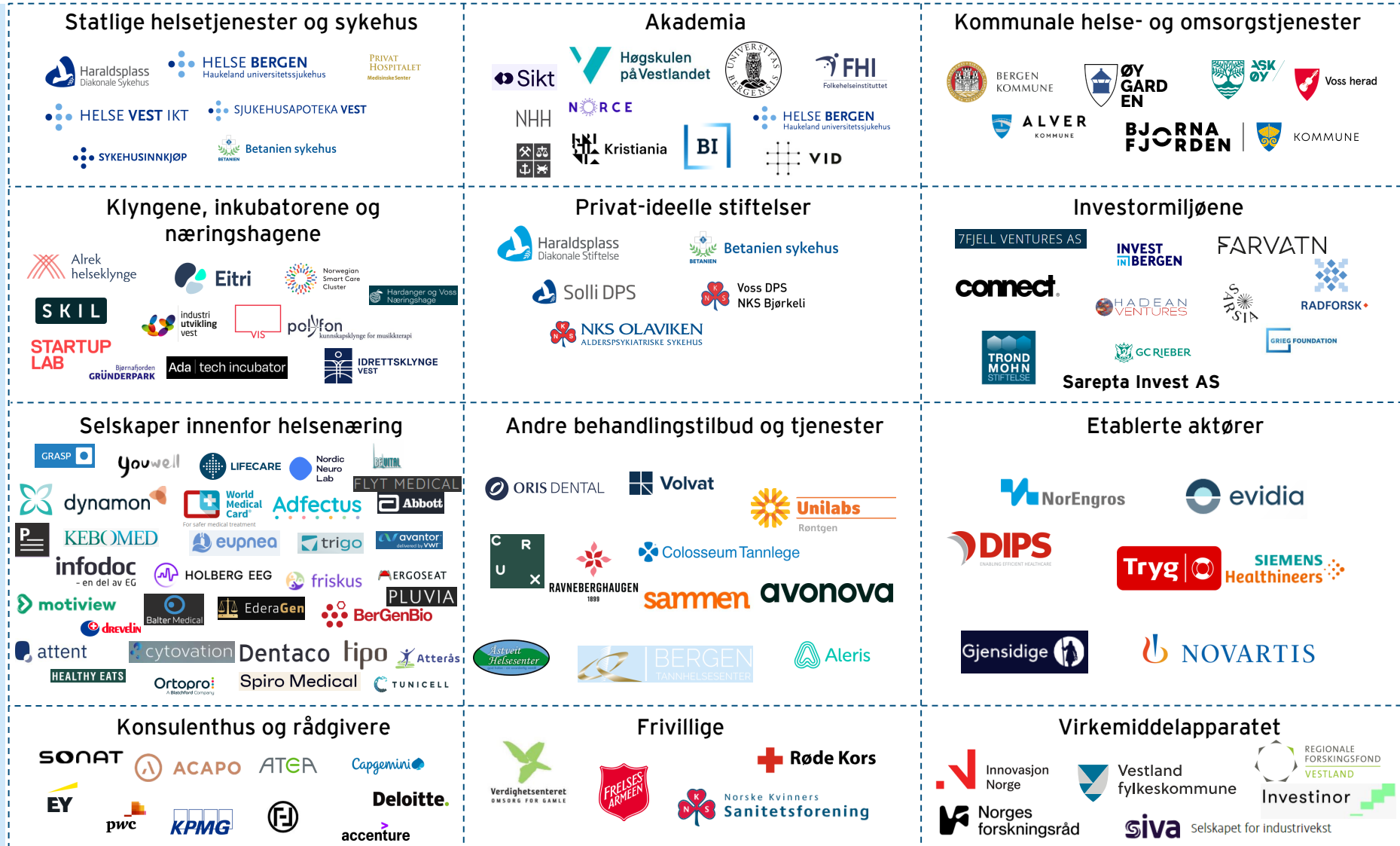
Økt grad av samhandling mellom aktører i helsenæringen

Fremheve mulighetene for innovasjon og nyskaping

Økt eksport og synliggjøring av regionens verdiforslag

På mellomlang sikt bør man satse på å samlokalisere aktørene for å skape et helhetlig innovasjonsøkosystem hvor man har tilgang på nettverk, ressurser og kapital

Innovasjon og nyskaping skjer i større grad i geografisk avgrensede huber, bestående av et nettverk av organisasjoner, ressurser og kapital til å bygge opp under nye løsninger

Fysiske møteplasser trekkes ofte frem som en kritisk komponent i å videreutvikle helsenæringen

Bergen kan bygges opp som en global helse-hub dersom vi klarer å etablere og engasjere alle interessentene.

«Når folk møtes og snakker med hverandre, da skjer det ting»

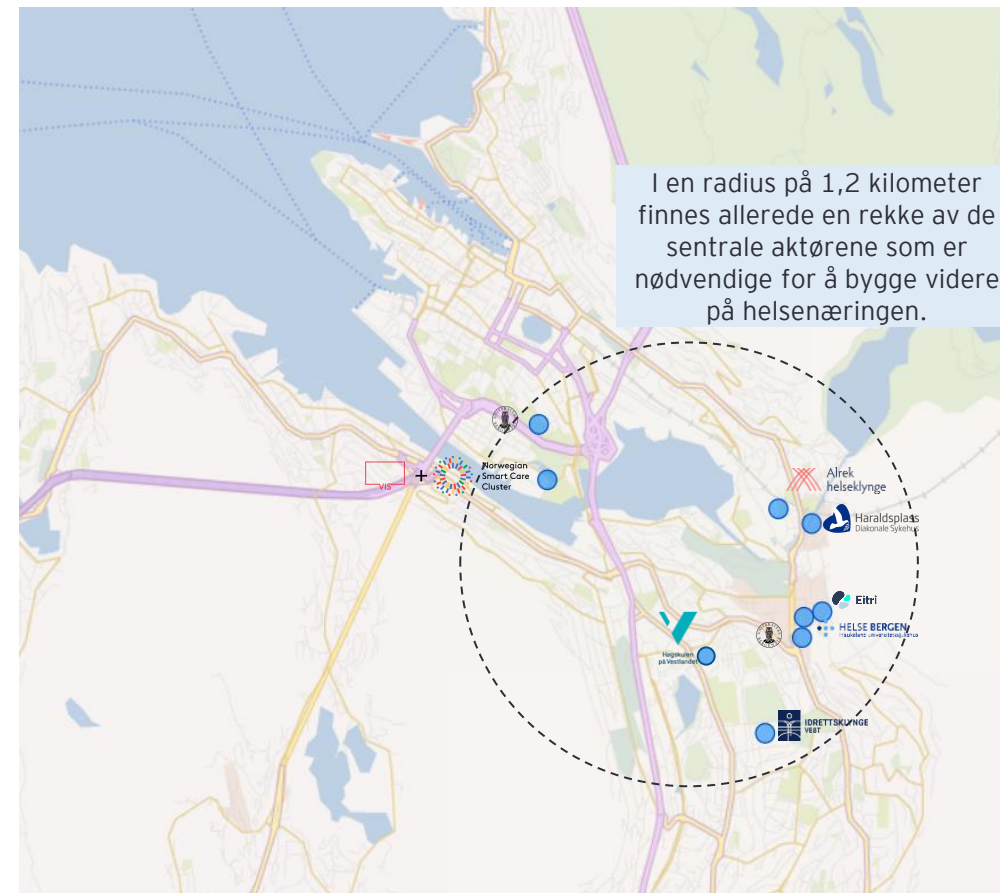
Gjennom en strategisk og målrettet satsning kan Bergen bli en global helse-hub

Men vi må tikke alle boksene

✓ Tilgang på kompetent kapital	✓ Attraktivitet for talent
✓ Nærhet til kunder	✓ God offentlig transport
✓ Inkubatorer og mentorer	✓ Testfasiliteter
✓ Nettverk og samarbeidspartnere	✓ Nærhet til sykehus, forskning og infrastruktur
✓ Kort avstand til flyplass og båt	✓ Mikromobilitet og kort avstand til sentrum

MULIGHET: Samlokalisering i «Health City Bergen»

Eksempel på hvor man har lyktes med å legge til rette for økt samhandling mellom aktørene i helseøkosystemet: helseinnovasjonsdistriktet GoCo i Gøteborg

7000
ansatte

200 000
kvadratmeter

350
selskaper

50
forskningsdisipliner

Kilde: Our Story - GoCo Health Innovation City | LS cluster in Gothenburg: a successful experiment - BioStock

GoCo ble grunnlagt med mål om å videreutvikle det eksisterende helseøkosystemet på lokasjonen og i regionen. Innovasjonsbyen ligger direkte ved siden av et av AstraZeneca sine tre globale forskningsentre. I regionen finnes også Skandinavias største universitetssykehus; Sahlgrenska.

I februar 2023 åpnet signaturbygget på 21 000 kvadratmeter. Det tilknyttede nabolaget er ventet ferdig i 2025. Ved full ferdigstillelse vil senteret romme 200 000 kvadratmeter - tilsvarende 25 fotballbaner.

"There is a know-how within the cluster that will be broader than that of each individual player."

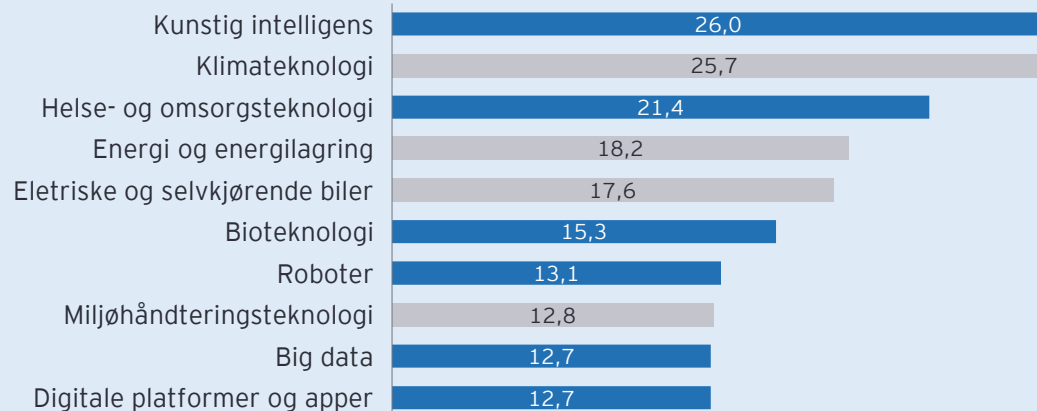
Matti Ahlqvist
Head of the AstraZeneca R&D center

På lengre sikt kan et internasjonalt vekstprogram kan være med å løfte selskapene og gjøre regionen til en global helse-hub

Programmet må bidra til:

- Å forstå mulighetene og utfordringene i det internasjonale markedet
- Ha nødvendig kompetanse for å hjelpe selskapene med vekst og ta internasjonale markedsandeler
- Bidra til at vi utvikler konkurransedyktige selskaper og løsninger
- Øke salg og markedspenetrasjon

Helse knyttes til flere av de ti viktigste strategiske teknologiene i høyinnovasjonsland som USA, Japan, Kina, Tyskland og Sør-Korea, og det er derfor betydelige muligheter til videre vekst

Kilde: World Economic Forum (2023) Markets of Tomorrow Report 2023: Turning Technologies into New Sources of Global Growth

Videre utvikling vil være avhengig av at vi lykkes innen fem områder

* Funn fra dybdeintervjuer og workshop, gjennomført som en del av kartleggingen

7

Hva nå? Neste steg

Tilbake til kapitteloversikt

For å lykkes med videre utvikling må vi samarbeide om en felles visjon og målbilde

For å lykkes med å styrke oppbyggingen av en regional helsesektoren er vi avhengige av samarbeid mellom de ulike aktørgruppene. Gjennom å kommunisere våre styrker og svakheter kan vi sammen finne løsninger som kommer fellesskapet til gode.

De ulike aktørene i helsesektoren har ulike mål og insentiver, og dette påvirker i stor grad deres arbeid. For å sikre samarbeid mellom de ulike aktørene vil det derfor være viktig å skape en felles visjon, med tilhørende insentiver, for å skape et reelt samarbeidsgrunnlag.

Ordsky fra workshop og dybdeintervjuer

Treffarena

Bergensdagene

Gode assosiasjoner med å være nordisk

Kulturendring

Fellesskap

Kommersialisering

Styrket samarbeidskultur

Redusert silotenkning

Økt grad av tverrfaglig arbeid

Testlab og infrastruktur

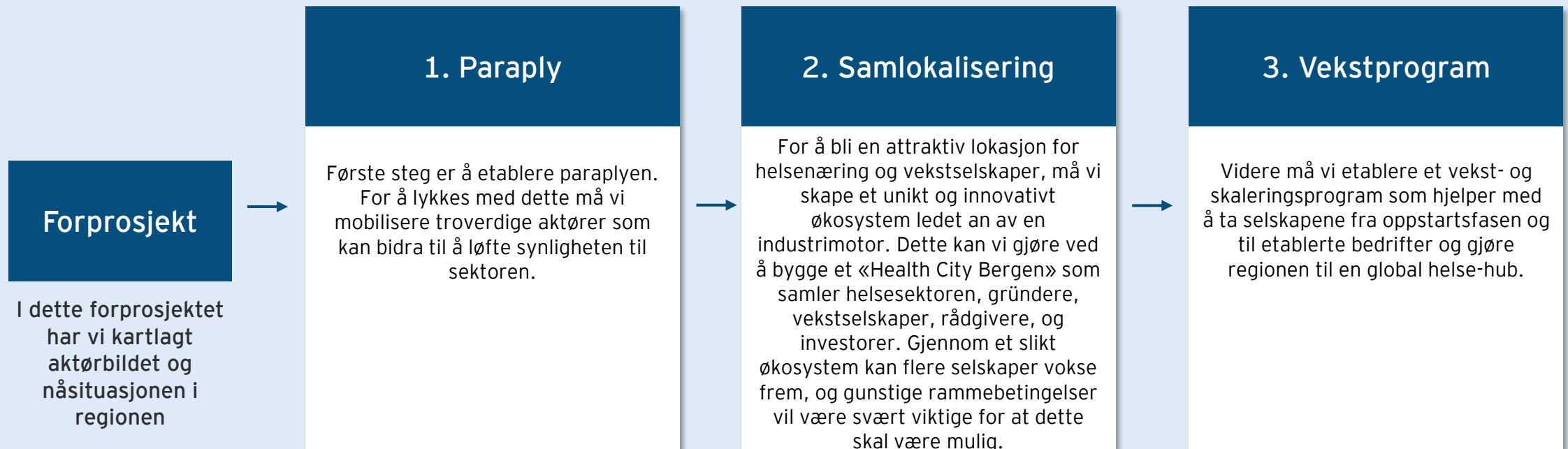
Helse som en grønn næring

Samfunnsnytte

Fokus på anvendt forskning

Arbeidet med paraplyen er første steg på veien, nå må aktørene arbeide sammen for å realisere mulighetene

Basert på intervjuene har vi identifisert tre hovedsteg for å bygge verdiskapning i regionen. Disse løpene bør gjennomføres i en trinnvis prosess, med konkrete effektmål for hvert løp.

Eksempel på mulig fremvisning av aktører og aktiviteter i paraplyen

HVA SKJER?

Hjerterom

19. september kl. 09:30 hos Eitri

Demoday

20. september kl. 12:00 hos VIS

Karrieredagene

30. september kl. 09:00 i Grieghallen
Bergen helseparaply står på stand

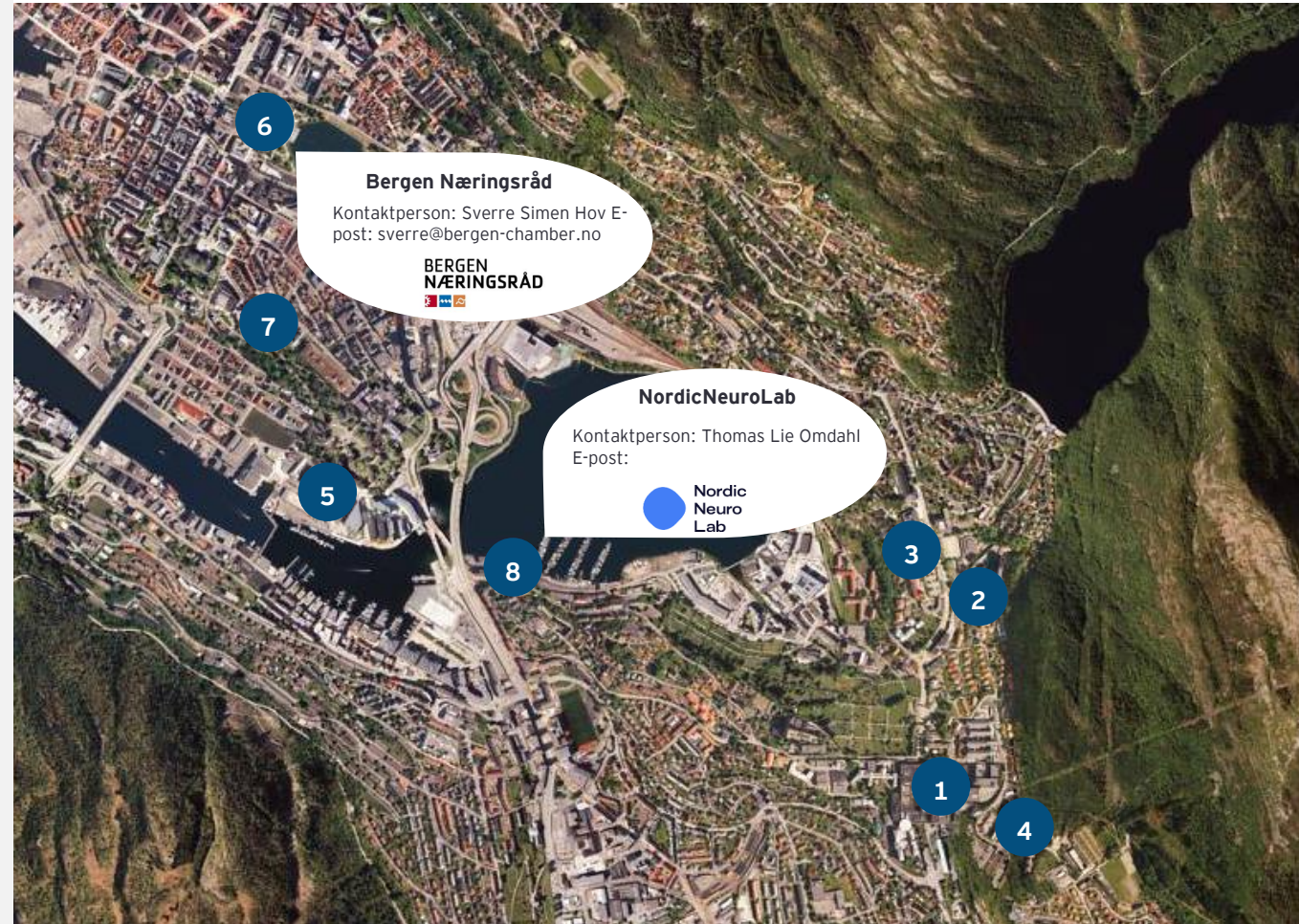
Fellesmøte for Paraplyen

4. oktober kl. 14:00

Kontaktperson i Bergen helseparaply:

Kari Nordmann

E-post:
kari.nordmann@helseparaplyen.no

AKTØRER I PARAPLYEN

- 1 Helse Bergen
- 2 Haraldsplass diakonale sykehus
- 3 Alrek helseklynge
- 4 Eitri
- 5 VIS
- 6 Bergen Næringsråd
- 7 Universitetet i Bergen
- 8 NordicNeuroLab

Eksempler på aktører

HVORDAN KAN VI HJELPE DEG?

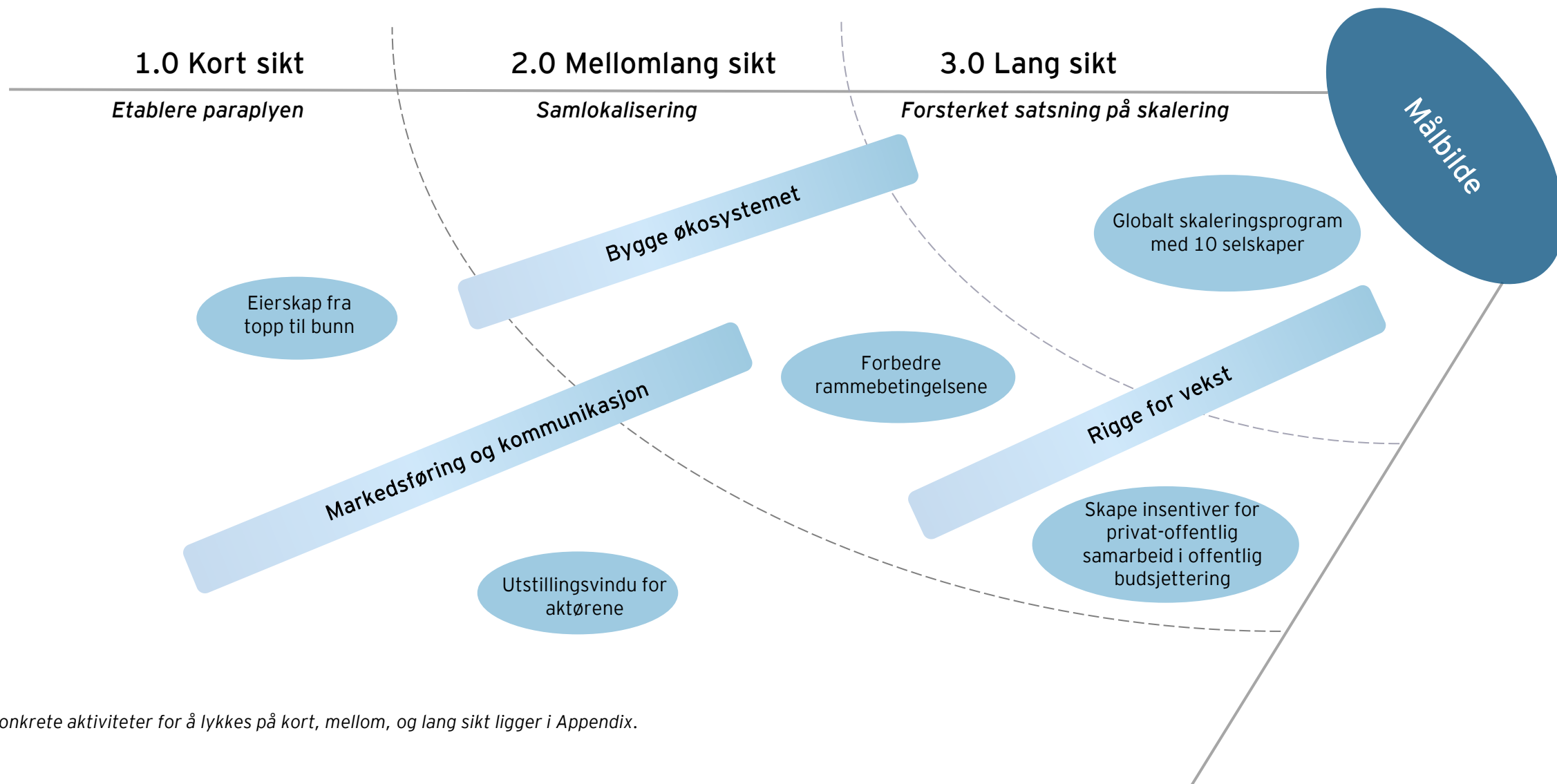

Tilgang til relevante aktører i helseøkosystemet

God oversikt over relevante aktiviteter og samarbeidsfora

Drahjelp fra idé til kommersialisering

Strategisk veikart for økt verdiskapning i regionen

Konkrete aktiviteter for å lykkes på kort, mellom, og lang sikt ligger i Appendix.

Suksesskriterier for økt verdiskapning i helsenæringen

Et forpliktende samarbeid
er nødvendig for å utløse de ønskede synergiene

Tydlig ansvarsfordeling mellom aktørene
vil være avgjørende for å sikre at målene oppnås og at paraplyen opprettholdes

Fysiske møteplasser
vil være viktig for å skape samhandling og samarbeid, inkludert synliggjøring av eksisterende fora

Organisasjonstoppene må være inkludert og engasjert, med ansatte som jobber operativt må også være en viktig del av arbeidet

8

Appendix A

Aktiviteter og handlingspunkter på kort, mellom, og lang sikt

Tilbake til kapitteloversikt

Konkrete aktiviteter som underbygger en langsiktig plan og satsing på helsenæring i regionen

1.0 Kort sikt

Eierskap fra topp til bunn

Markedsføring og kommunikasjon

- Forankre målbildet og sette felles kurs
- Etablere et kontaktpunkt for paraplyen
- Etablere felles plattform med kontaktinformasjon til aktørene i paraplyen og oversikt over hva som skjer i regionen
- Fremsnakke helsesektoren i Bergensregionen

Utstillingsvindu for aktørene

- Synliggjøre mulighetene et etablert testsenter vil ha
- Etablere flere arenaer for privat-offentlig samarbeid

2.0 Mellomlang sikt

Samlokalisering

- Bygge «Health City Bergen» som samler aktørene

Bygge økosystemet

- Utforme trainee-stillinger i paraplyen
- Bidra til å fasilitere bistillinger på tvers av fag, organisasjon og sektor
- Bidra til å utvikle løsninger som er intuitive og brukerdrevet
- Utnytte eksisterende helsedata til å innovere raskere

Forbedre rammebetingelsene

- Innføre relasjonskontrakter
- Økt bruk av kommersielle piloter, med gjensidige økonomiske forpliktelser for både opp- og nedside

Skape insentiver for privat-offentlig samarbeid i offentlig budsjettering

- «Alle» må tjene på samarbeid

3.0 Lang sikt

Rigge for vekst

- Utforme insentiver for å etablere seg i Bergensregionen

Globalt skaleringsprogram

- Etablere program for utvikling og kommersialisering av nye løsninger med ambisjon om minst 10 selskaper

9

Appendix B

Kartlegging av aktørene

Tilbake til kapitteloversikt

Selskapene innenfor helsenæringen i regionen

Tilbake til
oversikten

Private selskaper innenfor behandling* er utelatt fra denne oversikten

Digital helse

Medisinsk utstyr

Legemidler

Andre

Disse selskapene ligger under NACE koder 32.500, 86, 87, og 88, som kommer inn under behandlingsleddet.

Tilbake til
oversikten

Akademia

Gjennom forskning og utdanning bidrar **akademia** til å frembringe ny kunnskap og teknologi. I regionen har vi flere store og tunge institusjoner.

Noen nøkkeltall fra 2022*

5 500

Studenter innen
helserelaterte fag

>750

Ansatte

~8

Pågående EU prosjekter
knyttet til helse

>600

Vitenskapelige
publikasjoner

Noen av de sentrale aktørene innen
forskning og akademia

NORCE

NHH

HELSE BERGEN
Haukeland universitetssjukehus

FHI
Folkehelseinstituttet

Sikt

Kristiania

VID

*Tallene er fra Universitetet i Bergen (fem institutter og to sentre: Institutt for biologisk og medisinsk psykologi, Institutt for klinisk psykologi, Institutt for helse, miljø og likeverd, Institutt for samfunnspsykologi, Senter for krisepsykologi) og Høgskolen på Vestland (Fakultet for helse- og sosialvitenskap, bioingeniøruddanningen, Institutt for idrett, kosthold og naturfag)

Tilbake til
oversikten

Kommunale helse- og omsorgstjenester

Kommunene skal sørge for gode og forsvarlige helse- og sosialtjenester for innbyggerne. Dette omfatter både forebyggende og behandlende tjenester, samt omsorg- og pleietjenester.

De omfattede kommunene

BERGEN
KOMMUNE

Voss herad

ØY
GARD
EN

ASK
ØY

BJØRNA
FJØRDEN

KOMMUNE

Tilbake til
oversikten

Statlige helsetjenester og sykehus

De statlige helsetjenestene sammen med sykehusene representerer behandling og omsorg som gis til pasienter som er innlagt på sykehus. Disse tjenestene gis til pasienter som trenger akutt eller planlagt behandling av en rekke medisinske tilstander.

Statlige helsetjenester og sykehus

Haraldsplass
Diakonale Sykehus

HELSE BERGEN
Haukeland universitetssykehus

SYKEHUSINNKJØP

SJUKEHUSAPOTEKA VEST

Betanien sykehus

HELSE VEST IKT

PRIVAT
HOSPITALET
Medisinske Senter

Tilbake til
oversikten

Private-ideelle stiftelser

Private ideelle aktører representerer en viktig del av mangfoldet i helsesektoren og leverer viktige velferdstjenester på oppdrag fra offentlig sektor.

De private-ideelle aktørene

Tilbake til
oversikten

Klyngene, inkubatorene og næringshagene

Inkubatorer og klynger støtter oppunder oppstartsselskaper og kommersialiseringsløp. Inkubatorene hjelper nye bedrifter å vokse gjennom rådgivning, nettverk og kapital. Det går et skille mellom kunnskapsklyngene som blant annet jobber med mer forskningsbasert innovasjon, næringsklyngene og næringshagene som samler like og relaterte bedrifter, og inkubatorene som støtter grundere og oppstartsselskaper i å etablere kommersiell aktivitet.

Klyngene, inkubatorene og næringshagene

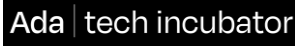
Kunnskapsklynger

Næringsklynger og næringshager

Inkubatorer

Tilbake til
oversikten

Investormiljøene

Investormiljøene er sentrale i utvikling av ny næring gjennom å gi råd og veiledning, tilgang på kapital og nettverk til forskere, gründere, oppstartsselskaper, og bedrifter i vekstfasen. Det er et stort potensiale for investeringer i helse- og helseteknologi og mulighetene strekker seg også ut over landegrensene [1].

Investormiljøene

Aktører i andre deler av landet som opererer nasjonalt

*Tallene er fra Universitetet i Bergen (fem institutter og to sentre: Institutt for biologisk og medisinsk psykologi, Institutt for klinisk psykologi, Institutt for helse, miljø og likeverd, Insitutt for samfunnspsykologi, Senter for krisepsykologi) og Høyskolen på Vestland (Fakultet for helse- og sosialvitenskap, bioingeniørutdanningen, Institutt for idrett, kosthold og naturfag)

Etablerte aktører

De etablerte aktørene representerer en sentral del av helseøkosystemet og bidrar til å skape et miljø som er gunstig for innovasjon, for eksempel ved å samarbeide med andre aktører i økosystemet og ved å investere i nye teknologier og løsninger. De har høy kompetanse og erfaring innen sektoren og spiller derfor en viktig rolle i å fremme innovasjon og næringsutviklingen i helsesektoren. De etablerte aktørene har gjerne kontor i flere byer.

Eksempler på etablerte aktører

Tilbake til
oversikten

Virkemiddelapparatet

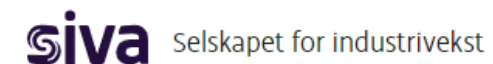
Virkemiddelapparatet er helt avgjørende for å bygge opp nye løsninger og innovasjoner, vokse og skalere, samt å komme seg ut i verden. Det næringsrettede virkemiddelapparatet tilbyr en rekke ordninger og programmer som lån, tilskudd, garantier og ulike kompetansetiltak, for å hjelpe næringslivet med FoU, etablering, vekst, skalering og eksport.

Virkemiddelaktørene

Aktører med lokale kontor

Aktører i andre deler av landet som opererer nasjonalt

Tilbake til
oversikten

Konsulthentus og rådgivere

Konsulthentus og rådgivere bidrar til digitalisering og optimalisering av helsesektoren. Spiller en viktig rolle i å bringe inn global kompetanse, trender, nettverk som kan brukes for å bygge ny næring samt hjelpe offentlige med digitalisering og tjenesteutvikling.

Noen av aktørene som jobber inn mot
helsesektoren

SONAT

ATEA

accenture

pwc

Capgemini

KPMG

EY

ACAPO

FJ

Deloitte.

Tilbake til
oversikten

Andre behandlingstilbud og tjenester

Andre behandlingstilbud omfatter blant annet tannhelsetjenester, rehabiliteringstjenester, forebyggende helsetjenester, og medisinske laboratorietjenester.

Andre behandlingstilbud

*Aktører med over 25 millioner i omsetning

Frivillige

Frivillige spiller en viktig rolle som støtte til helsevesenet. Frivillig arbeid innen helse utgjorde i 2018 en verdiskapning på 16,8 milliarder NOK [1]. 53 % oppgir nasjonalt å arbeide mer enn 1 time frivillig i måneden innen Helse eller redningsorganisasjoner [2]. Aldersgruppen 67 år og eldre jobber mer frivillig enn gjennomsnittet, ved at 64 % oppgir å ha arbeidet frivillig de siste 12 månedene [3].

Noen av de frivillige aktørene

Kilder: ¹ Nordmenn legger ned frivillig innsats verdt 78 milliarder - SSB | ² SSB-tabell 13820 | ³ SSB-tabell 13860
⁴ Utfordringer, muligheter og samarbeid - Frivillighet Norge

EY | Assurance | Tax | Transactions | Consulting

About EY

EY is a global leader in assurance, tax, transaction and advisory services. The insights and quality services we deliver help build trust and confidence in the capital markets and in economies the world over. We develop outstanding leaders who team to deliver on our promises to all of our stakeholders. In so doing, we play a critical role in building a better working world for our people, for our clients and for our communities.

EY refers to the global organization, and may refer to one or more, of the member firms of Ernst & Young Global Limited, each of which is a separate legal entity. Ernst & Young Global Limited, a UK company limited by guarantee, does not provide services to clients. For more information about our organization, please visit ey.com.

Ernst & Young LLP is a client-serving member firm of Ernst & Young Global Limited operating in the US.

© 2023 Ernst & Young LLP.
All Rights Reserved.

The report has been constructed based on information current, as of 30th November 2023. Since this date, material events may have occurred since completion which are not reflected in the report. It must also be considered that within the project scope it is not possible to include all relevant measures or details in the study. We have taken reasonable care to verify the information. The report is only for general guidance and information purposes. It should under no circumstances be used for financial and investments decisions. We disclaim all responsibility to any other party for any loss or liability that the other party may suffer or incur arising from or relating to or in any way connected with the contents of our report, the provision of our report to the other party or the reliance upon our report by the other party. This report (or any part of it) may not be copied or otherwise reproduced except with the written consent of EY.